

INFORME 2019

Grup de Treball de Necessitats Bàsiques

Pla Educatiu d'Entorn La Salut – Llefià

Badalona

Índex

INTRODUCCIÓ	3
CAPÍTOL I DADES QUANTITATIVES DEL DISTRICTE LA SALUT – LLEFIÀ	5
1.1. DADES DEMOGRÀFIQUES	5
1.2 INDICADORS ECONÒMICS	6
1.3 RECURSOS I SERVEIS AL TERRITORI	16
CAPÍTOL II DADES QUALITATIVES A PARTIR DE L'EXPERIÈNCIA PROFESSIONAL	29
2.1 INTRODUCCIÓ	29
2.2 L'EXPERIÈNCIA DEL GRUP DE TREBALL DE NECESSITATS BÀSIQUES	29
CAPÍTOL III RESPONSABILITAT SOCIAL I JURÍDICA DELS PODERS PÚBLICS I DE L'ADMINISTRACIÓ	33
3.1 NORMATIVA INTERNACIONAL	33
3.2 NORMATIVA ESTATAL I AUTONÒMICA	34
CONCLUSIONS I PROPOSTES	36

INTRODUCCIÓ

L'any 2014, en el marc de la Comissió d'infància i Joventut de La Salut – Llefià es va crear el **Grup de Necessitats Bàsiques (GNB)**. Feia temps que tècnics i agents d'infància manifestaven un cert neguit generalitzat davant de situacions de precarietat econòmica i social en què vivien un nombre elevat d'infants i adolescents del barri. Sumat a això, i en el context de crisi econòmica posterior a 2008, alguns dels projectes o recursos socials o educatius destinats a la població més vulnerable es van veure afectats per una reducció important de pressupost. El GNB es va concebre com un espai de treball col·lectiu format per representants de serveis socials, centres escolars, salut i entitats del tercer sector amb l'objectiu de fer un diagnòstic de la situació dels infants i adolescents al districte, ordenar els recursos existents i elevar dades a l'Administració.

Fruit d'aquest grup, l'any 2015 es va presentar el primer [Informe sobre la situació de la infància al Districte La Salut – Llefià](#). Les dades quantitatives mostraven una situació alarmant, on els drets dels infants distaven molt de ser garantits, i amb una Administració que no prioritzava ni el territori ni el col·lectiu. L'informe i la llista de propostes i mesures que l'acompanyava va ser presentat als responsables del govern municipal, que es van comprometre a donar-hi resposta.

Arrel de l'informe i el treball col·laboratiu dels diferents agents, entre 2016 i 2019 es van iniciar algunes activitats en xarxa per donar resposta a necessitats detectades, com el projecte Xamfrà d'educació emocional a través de l'art; es va millorar la coordinació en alguns aspectes, com la Llista unificada de derivacions a centres oberts; i es van crear grups de treball específics, com el grup de Protecció i bon tracte. Tot i així, malgrat la millora del context econòmic a nivell general, seguíem sense resposta de l'Administració a la majoria de propostes recollides en l'informe.

És per això que el 2019 vam proposar-nos actualitzar l'informe de 2015. El procés que vam seguir va començar recollint de nou les dades que ja constaven a l'informe, per tal de donar-ne una versió més actual. Tot i així, arrel de la coordinació creixent dels diferents agents del territori, vam fer-nos conscients que la realitat havia guanyat en complexitat, i vam ampliar la recollida de dades per mostrar més cares d'aquesta realitat de vulneració de drets.

La novetat d'aquest informe és que incorpora una mirada transdisciplinària i qualitativa sobre les dades quantitatives recollides. El febrer de 2020 vam organitzar una trobada on van assistir al voltant de 30 persones que treballen al districte en serveis d'atenció a la infància i adolescència en els àmbits d'educació, serveis socials, salut, lleure educatiu, llengua i cultura i acció comunitària. A través d'una dinàmica de treball de grups vam poder recollir una fotografia qualitativa per il·lustrar allò que mostraven les dades, que trobareu al capítol II de l'informe.

Malauradament, el confinament va impossibilitar la recopilació final i la publicació de tota la feina feta. Tot i així, hem valorat no deixar-ho en l'oblit; és per això que publiquem aquest document, malgrat no incloure dades a partir de març 2020, quan el confinament va acabar d'agreuja una situació que ja

era alarmant i que afecta directament la salut, l'educació, la protecció, la socialització i el present i futur de milers d'infants i adolescents del districte.

Creiem que la situació que reflecteix aquest document aporta suficients arguments per exigir a l'Administració mesures que generin un punt d'inflexió en les polítiques socials de la ciutat i l'organització dels recursos, que actualment provoquen una gran desigualtat en funció del districte on es viu. Exigim polítiques que no només reaccionin sense rumb, sinó que canviïn la mirada i actuïn des de la prevenció per revertir situacions insostenibles, tant a nivell de famílies com dels professionals que hi treballem. El marc legal internacional i de país aposta clarament pels drets dels infants; el que cal, doncs, és posar les eines i recursos per complir-lo.

Nota explicativa sobre les fonts de les dades:

Per a l'elaboració d'aquest informe s'han utilitzat les dades de les fonts oficials en l'àmbit estatal i de Catalunya. Respecte a les dades del districte, aquestes provenen de les bases de dades internes de diverses institucions participants en el Grup de Treball com són els Serveis Socials, els EAP (Equips d'Assessorament Psicopedagògic), les escoles i instituts del districte, i les entitats del tercer sector.

CAPÍTOL I DADES QUANTITATIVES DEL DISTRICTE LA SALUT – LLEFIÀ

1.1. Dades demogràfiques

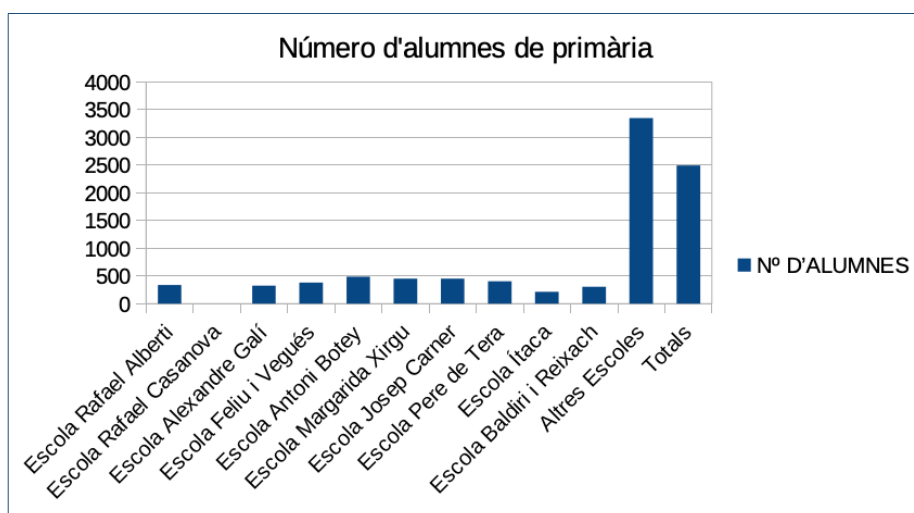
Les dades que s'han recollit en aquest document fan referència als anys 2018 i 2019. Aquest no pretén ser un estudi estadístic, sinó una aproximació a la realitat que ens trobem en el nostre territori d'intervenció en base a les bases de dades de diferents serveis d'atenció a la infància.

Segons els cens d'Idescat, Badalona té una població de 217.741 habitants, amb un creixement constant i mesurat des de 2015 produït, en la seva majoria, pels moviments migratoris tant nacionals com internacionals. **El Districte IV**, particularment, que inclou els barris de Sant Joan de Llefià, Sant Mori de Llefià, Sant Antoni de Llefià i La Salut, té una població total de gairebé **62.000 habitants, que suposa un 28'25 % del total de Badalona**. A la Salut hi ha empadronades 18.589 persones i a Llefià 42.916.

Segons recull la memòria dels Serveis Socials de Badalona, **el 2018 s'han atès a la ciutat 11.969 persones** (com a mínim un cop a l'any), augmentant lleugerament el número total de persones ateses al 2017, cosa que contrasta amb la quantitat de recursos destinats a l'efecte. D'aquestes 11.969 persones, **3.620** (un 30,24%) **viuen en el districte IV**, essent 2.019 del barri de la Salut i 1.601 dels barris de Llefià. És a dir, un 10,86% de les persones de la Salut han estat ateses pels Serveis socials al llarg de 2018, així com un 3,7% dels veïns i veïnes de Llefià.

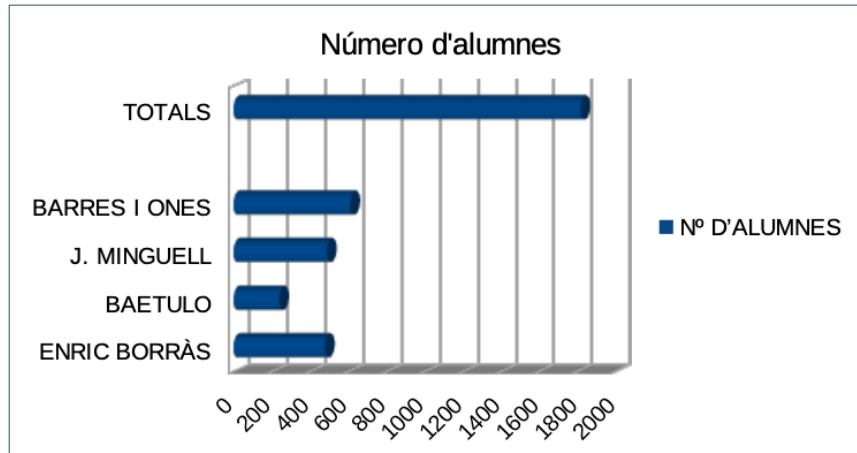
A nivell escolar, ens trobem amb una totalitat de 3.350 alumnes escolaritzats als 10 centres públics d'educació primària i de 1.816 alumnes escolaritzats als 4 instituts cursant la secundària obligatòria. Això fa un total **de 5.166 alumnes escolaritzats en el districte IV**, la qual cosa suposa un 8'33% de la població dels barris, i un 2'37% dels habitants de Badalona.

- Escoles públiques de primària: Alexandre Galí, Antoni Botey, Baldiri Reixac, Feliu i Vegués, Ítaca, Josep Carner, Margarida Xirgu, Pere de Tera, Rafael Alberti i Rafael Casanova.

De l'escola Rafael Casanova no ens consten dades per a aquest informe; això ens fa pensar que els números serien més elevats en cas de disposar d'aquestes dades.

- Instituts públics de secundària: Barres i Ones, Enric Borràs, Júlia Minguell i Baetulo.

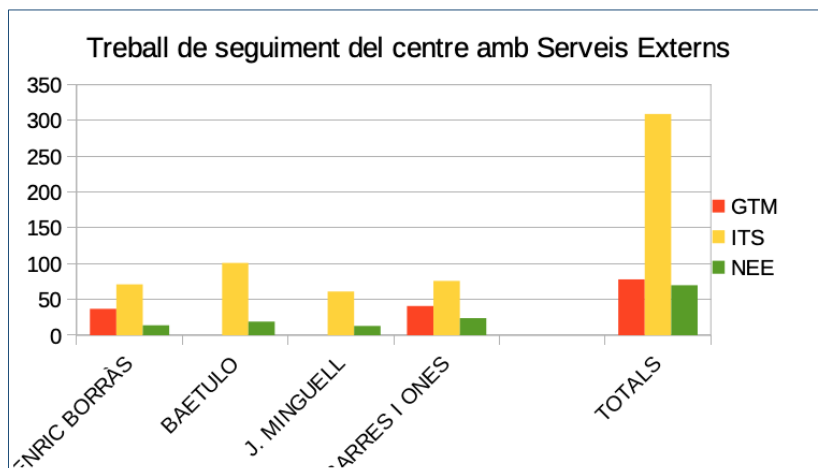
1.2 Indicadors econòmics

1.2.1 Alumnes amb necessitats específiques a nivell social o educatiu

El nombre d'alumnes amb necessitats específiques (NEE) als centres educatius públics del districte és de 327 (6% del total d'alumnat). Així mateix, l'alumnat amb Informe Tècnic Social (ITS) és de 920 (17,8% del total d'alumnat).

Aquests informes fins ara els emetien els EAP (Equips d'Assessorament Psicopedagògic), els quals valoren l'alumnat amb dificultats d'aprenentatge i/o amb una situació social, cultural i econòmica desfavorida.

En el següent gràfic podem veure els casos de NEE detectats als instituts (70), en contrast amb el total d'alumnes amb ITS. Tot i que la quantitat d'alumnes amb ITS és elevada (17%), als Grups de Treball Multidisciplinar (GTM) només poden assumir una part dels alumnes; la resta es queden sense atenció en aquest nivell.

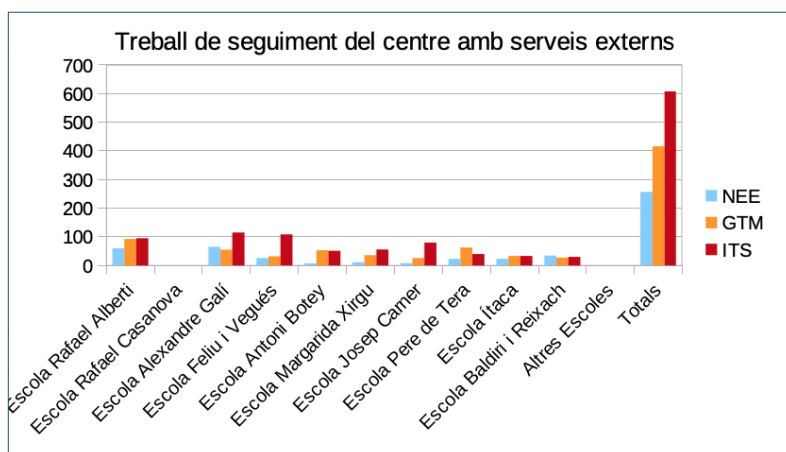

A Primària, la quantitat d'infants que tenen NEE o que tenen seguiment dels tècnics socials per raons econòmiques o psico-socials, és de 865 (257 amb NEE i 608 ITS). Això significa que un 7,67% de l'alumnat té NEE, i 18% d'alumnat té ITS.

Contrasta que l'alumnat que té necessitats específiques a Primària descendeixi quasi a la meitat a Secundària. En canvi, el número d'alumnes que tenen un Informe Tècnic de Seguiment augmenta de manera inversament proporcional.

A més, a aquestes necessitats educatives i als EAP i SIEI dels

centres, s'hi sumen altres serveis de suport externalitzats que s'ofereixen a Primària però desapareixen a Secundària, com pot ser el servei de logopèdia, el suport psicomotriu, el suport psicològic extern al centre¹ o el suport als alumnes amb diversitat funcional. En total, l'alumnat de Primària que és beneficiari d'algun d'aquests suports ascendeix fins als 89 nens i nenes.

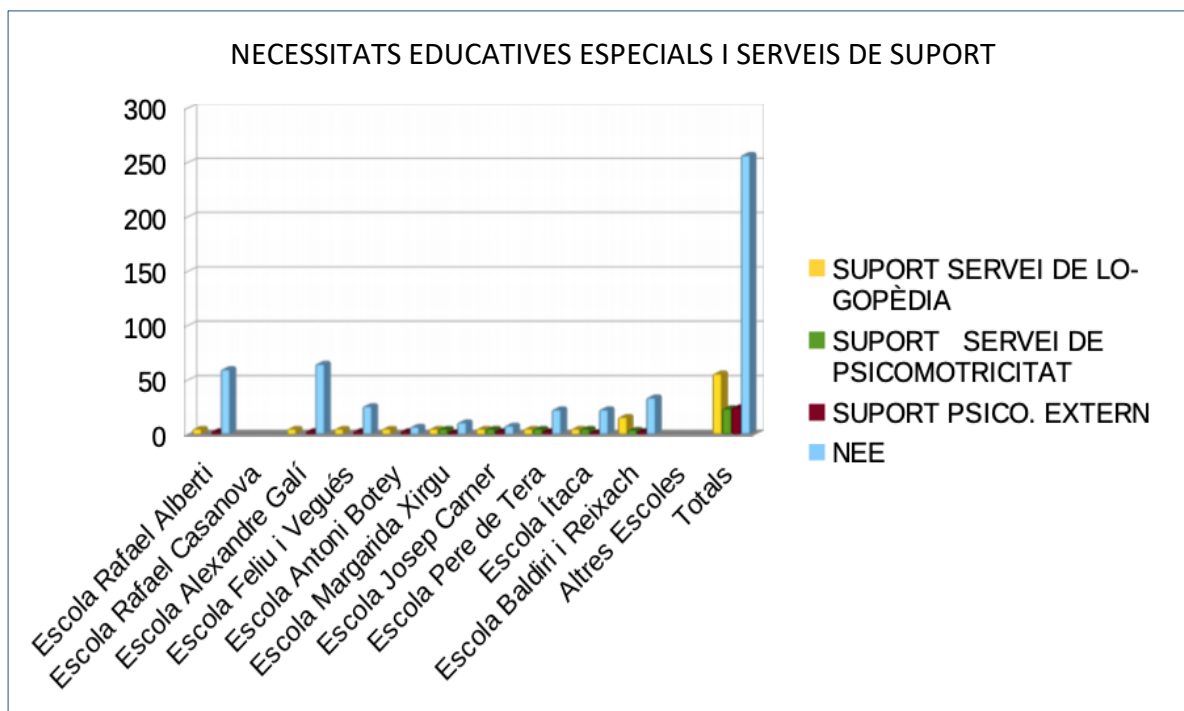

Els EAP i el Departaments d'Orientació dels centres educatius es van pensar o dissenyar per poder donar resposta als casos que necessiten un tractament individualitzat i, per tant, el seu modus operandi respon a una lògica que intenta, en la mesura del possible, tractar els alumnes amb necessitats de manera individualitzada i personalitzada. No obstant, el creixement constant de la demanda o de la necessitat d'aquest servei per cada cop més alumnes, no ha anat lligat d'un increment en la quantitat de professionals per centre que hi participen, sinó d'una sobrecàrrega de casos per a cada especialista. Aquesta sobrecàrrega té conseqüències negatives en els resultats de l'atenció que s'ofereix, ja que la individualització i el tracte personal es donen cada vegada amb més dificultat. És un fet que acaba per impossibilitar l'agilitat de procediments com sol·licitar derivacions i elaborar informes tècnics socials renovats, cosa que al seu torn dificulta la detecció de nous casos i el seguiment dels actuals.

D'altra banda, la creixent burocratització de cada pas incrementa el treball del personal, fet que comporta un endarreriment dels processos i el col·lapse dels professionals.

A continuació destaquem els serveis de suport que donen resposta a les necessitats especials de l'alumnat.

¹ Tots tres amb finançament de la Caixa ProInfància i gestió externa des d'entitats del 3r sector.

Com es veu al gràfic anterior, dels 257 alumnes de Primària amb NEE, només 105 reben un suport extern en logopèdia, psicomotricitat o teràpia psicològica; en el 99% dels casos, aquest suport és finançat per l'Obra Social de la Caixa (Programa Proinfància).

D'això es pot inferir que els EAP dels centres estan atenent internament un nombre d'alumnes que supera a aquells atesos pels centres i professionals especialitzats.

1.2.2 Situació laboral

Al Districte IV ens trobem una de les zones de Badalona amb més atur percentual. **Dels 13.696 aturats a Badalona** (dada extreta de l'informe de l'IMPO 2018), **4.568 són dels barris de Llefià i La Salut**. Això representa un **33'35%** del total de persones aturades de Badalona. Gran part d'aquests es troben en situació de cronificació i un sector cobra la Renda Mínima d'Inserció. D'altra banda, **es desconeix la quantitat de treballadors indocumentats o de persones no empadronades** (o que no estan inscrites a l'oficina d'atur) que no perceben cap tipus de sou o de subsidi, o que treballen en condicions properes a l'explotació. Segons aquest mateix informe, d'aquest percentatge d'atur, 974 són estrangers (7% del total).

Dades Generals de l'atur						
ZONA	Atur total	% sobre atur total de Badalona	Atur Homes	% sobre atur homes Badalona	Atur Dones	% sobre atur dones Badalona
Districte 4A: Llefià	1963	14,30 %	817	13'7%	1146	14'8%
Districte 4B: La Salut	2605	19,00 %	1178	19'8%	1427	18'4%

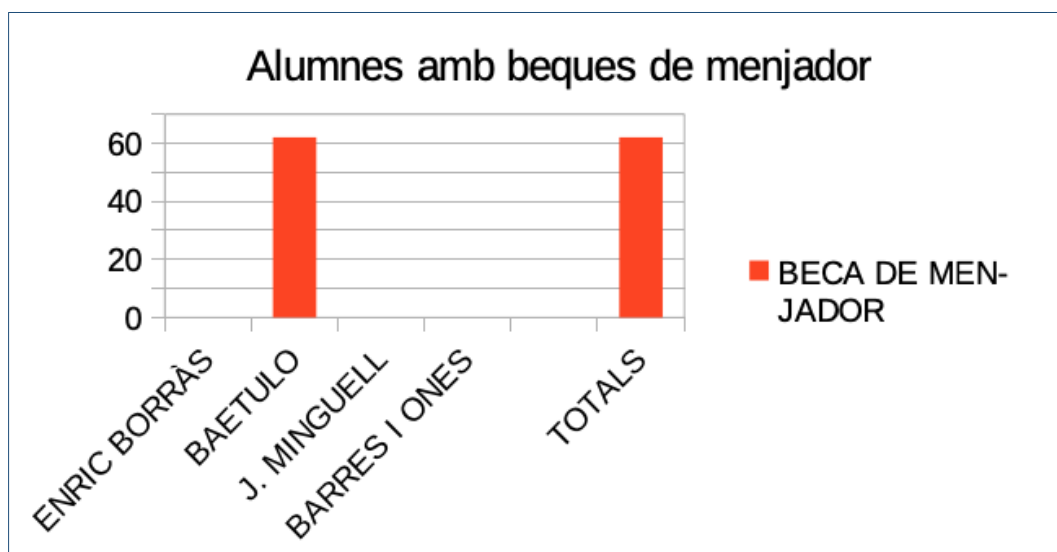
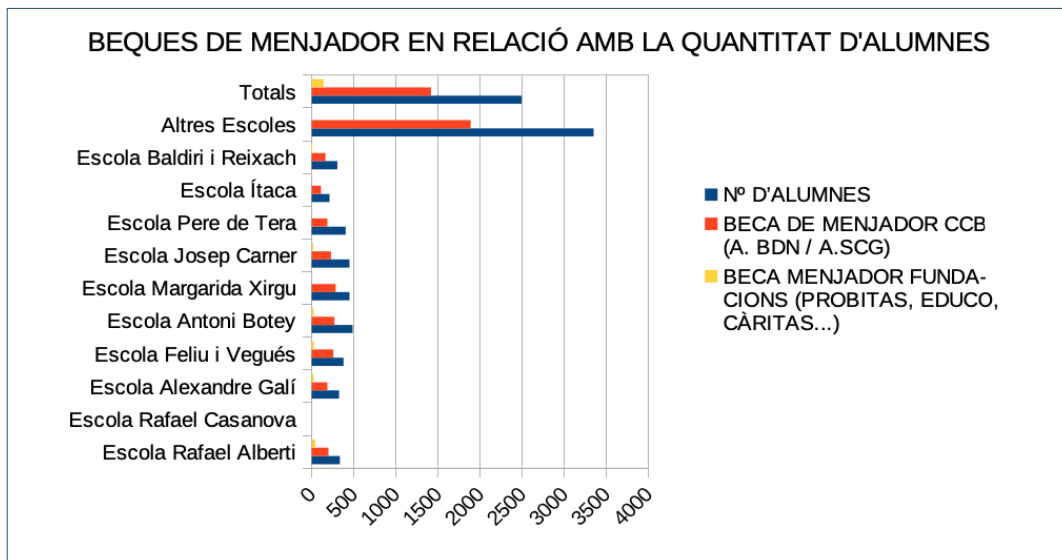
Renda Garantida de Ciutadania

De les persones en seguiment pels Serveis Socials del districte, **436 són beneficiaris de la Renda Garantida de Ciutadania**: els Serveis Socials van registrar 225 expedients a Llefià (0,5% del total de població) i 211 a La Salut (1% del total de població) l'any 2019. Això ens indica que aquestes famílies tenen uns ingressos que van d'un mínim d'uns 540€ fins a un màxim de 1.200€.

Per més detalls socio-econòmics de la zona, remetem als lectors a la "Memòria anual 2018" dels Serveis Socials.

1.2.3 Ajuts de menjador

Relacionat amb l'apartat anterior, el nombre d'alumnes que tenen assignada una beca o ajut de menjador escolar mostra l'elevat nivell de famílies que pateixen dificultats econòmiques. Les beques de menjador escolar es concedeixen des del Consell Comarcal i des d'algunes organitzacions del tercer sector.

Com podem veure en aquests dos gràfics, **els alumnes a qui van concedir ajut de menjador** a primària (1.561) i a secundària (62) **sumen un total de 1.623**. Aquesta xifra significa el **37'64% dels alumnes de 6 a 16 anys**. Si separem per etapes, un 62'54% de l'alumnat de Primària gaudeix d'aquesta beca, enfront a un 3'41% de l'alumnat de Secundària.

Cal saber que els requisits econòmics exigits per concedir una beca equivalen a una situació econòmica que frega el llindar de la pobresa severa. Això significa, per una banda, que prop del 38% de l'alumnat de 6 a 16 anys viu en una situació de precarietat extrema, i d'altra banda, que la resta d'alumnat que no pot accedir a la beca no significa que gaudeixi d'una situació econòmica estable a nivell familiar. En concret, les famílies que sol·liciten aquest ajut econòmic hi poden accedir si els seus ingressos anuals (en cas d'un únic sustentador) no superen 9.667,30€/any (el PIB per càpita mitjà a Espanya és de 25.730€ bruts/any, 30.769€ a Catalunya).

Això suposa que **el menjador escolar juga un paper fonamental en l'alimentació dels infants que gaudeixen de la beca**. Segons les informacions dels Serveis Socials, aquest podria ser l'únic àpat garantit al dia dels infants que ho reben.

Davant d'aquesta situació, cal tenir en compte, a més, altres factors que dificulten que el nombre d'ajuts concedits sigui un indicador fiable respecte el nombre de famílies en situació de pobresa:

- El Consorci pren de referència per concedir la beca les dades econòmiques de l'exercici anterior; això fa que moltes famílies que han empitjorat la seva situació no hi puguin accedir.
- El barem d'ingressos deixa fora de l'ajut a moltes famílies que per renda superen el llindar de pobresa, però segueixen tenint una situació de precarietat difícil de sostenir.
- En la concessió de l'ajut es tenen en compte els ingressos i no les despeses; en el cas de famílies amb despeses elevades a nivell d'habitatge, per necessitats específiques dels fills, etc. tampoc no hi poden accedir, malgrat tenir un saldo mensual negatiu en l'economia familiar.

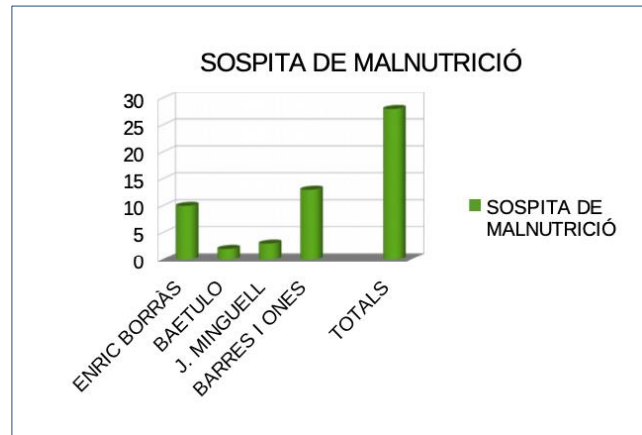
La invisibilitat de l'ajut de menjador a Secundària

Com es pot veure en els dos gràfics anteriors, hi ha una gran diferència entre la quantitat d'alumnes que reben subvencions de menjador a Primària i a Secundària. En la segona només es registren ajuts a l'institut Baetulo, en ser l'únic que disposa de servei de menjador. El nombre d'alumnes total d'aquest centre és de 239, i el nombre total de perceptors d'ajudes de menjador és de 62 alumnes (24'95%).

Se sospita que pateixen malnutrició com a mínim 28 alumnes dels altres tres centres de Secundària. Tot i així, la davallada d'alumnes amb beca menjador entre Primària i Secundària (d'un 62,54% al

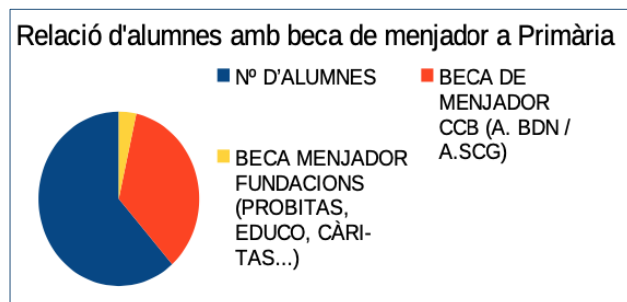
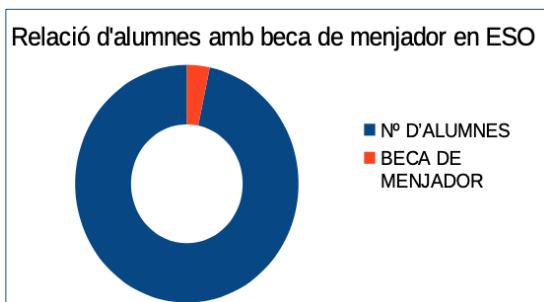
3,41%) posa de manifest una necessitat que no està coberta a nivell de Secundària, on ja hem observat anteriorment 17% de l'alumnat té ITS.

Un punt important a tenir en compte, havent fet evident la necessitat del servei de menjador en el Districte, «és que en el període de vacances, amb una durabilitat aproximada de tres mesos a l'any, els infants no tenen garantit aquest àpat degut a que no hi ha escola i per tant, tampoc beca de menjador»². Això vol dir que l'efectivitat de la beca és equivalent a un únic àpat al dia durant 9 mesos.

Subministrament privat i impagament dels ajuts de menjador

Com es pot veure en el gràfic de «Relació d'alumnes amb beca de menjador a Primària», una part de les subvencions a aquesta etapa les cobreixen organitzacions privades i no el Consell Comarcal. En total són 142 els alumnes que estan subvencionats per fundacions com Càritas, Probitas o Educo.

Les escoles pateixen un endarreriment en el cobrament de les beques de menjador per part de l'Administració, cosa que genera un empitjorament del servei. Les empreses que ofereixen la gestió del menjador escolar no poden sostenir el servei sense cobrar, i l'impagament acaba suposant un esforç tant per part de l'empresa com pel centre escolar.

Com a última opció, les famílies amb seguiment de Serveis socials i dificultats de manutenció poden ser derivades al **Banc d'Aliments**, tot i que aquest no pot donar resposta a les necessitats reals. El lot d'aliments és insuficient, i segons afirmen les persones usuàries, pot presentar productes caducats. A més, el número de derivacions setmanals que es poden realitzar no correspon al número de sol·licituds que es reben, i per tant es genera llista d'espera. Un cop la família arriba al servei, ha de fer front a

² Informe sobre la situació de la infància al districte de La Salut – Llefià, Grup de Treball de Necessitats Bàsiques, 2015.

situacions que perpetuen la situació precària que viuen, havent de fer llargues cues des de primera hora del matí per tal de rebre el lot, i sovint desplaçar-se fora del barri (i haver d'agafar transport públic i assumir el seu cost).

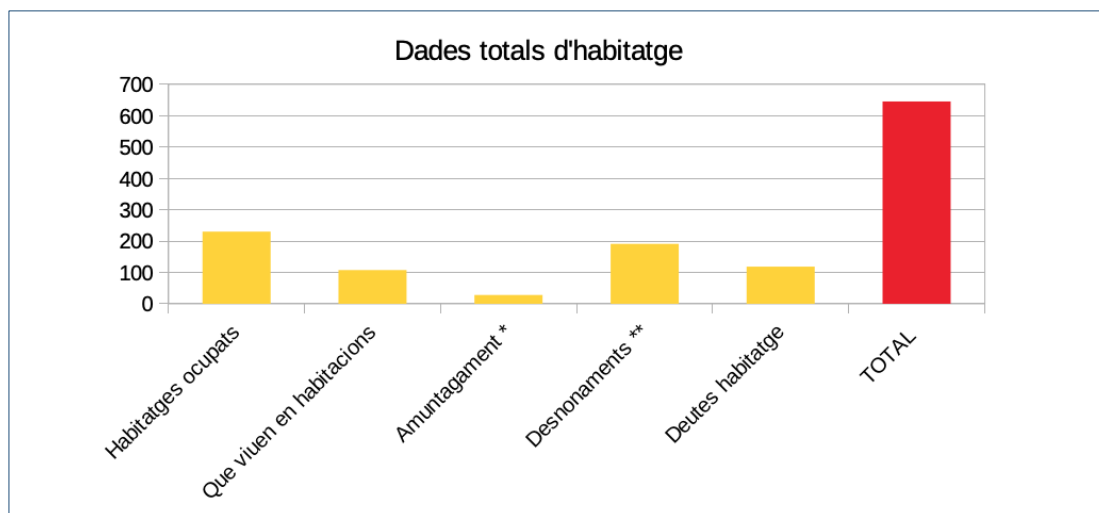
1.2.4 Habitatge

Des de 2015 continua la tendència de creixement en la xifra de famílies que no tenen llar o que viuen en pisos insalubres, en una habitació rellogats o bé en pisos ocupats. Cal destacar que el barri no ofereix la possibilitat d'accedir a pisos de lloguer social per la inexistència d'aquests. El parc d'habitatge del districte és de lloguer lliure.

El **38'5% de la població atesa pels Serveis Socials de la zona tenen problemes d'habitatge**. Aquesta dada reflecteix un increment del 5,5% respecte l'any 2015. Els problemes d'habitatge poden estar vinculats a una o diverses situacions:

- *La forma d'ocupació*: famílies que són propietàries però actualment estan ofegades per la hipoteca (cada vegada són menys); famílies que han deixat de pagar el lloguer o el paguen quan poden, amb la inseguretats que provoca no saber quan arribarà el desnonament; pisos que han canviat de propietari diverses vegades, sense avisar els llogaters, i per tant aquests no saben a qui li han de pagar; famílies que han estat desnonades i han ocupat un altre pis o han hagut de rellogar una habitació per a tota la família.
- *Les condicions de vida*: moltes de les famílies del districte viuen en pisos molt petits i amb deficiències d'habitabilitat (fred, humitat, amuntegament, poca ventilació, poca o gens accessibilitat, insalubritat, etc.) que s'agreugen amb el fet que, des de fa uns anys i per motius econòmics, moltes d'elles estan compartint un mateix habitatge de vegades sense conèixer-se, amb la inseguretats, tensions i violència que això comporta.
- *El retorn amb la família extensa*: cada vegada es donen més casos de famílies que es veuen obligades a retornar a casa dels avis o familiars, qui sovint amb unes pensions molt minses s'han d'encarregar de les despeses de tota la família i amb qui no sempre hi ha bona relació.
- *Conseqüències per als infants*: aquestes situacions provoquen que els infants i adolescents no disposin d'unes condicions que afavoreixin la seva disposició a l'estudi i el seu creixement saludable: ambient serè a casa, espai adequat, condicions mínimes de llum i temperatura, espai lliure de tensions, no violència dins de la llar, suport, etc.

Segons les dades recollides pels Serveis Socials de les zones 4A i 4B, corresponents als districtes en qüestió, hi ha **645 famílies que tenen problemes d'habitatge com l'ocupació**; l'amuntegament degut a que viuen en habitacions o a que comparteixen habitatge amb la família extensa o altres famílies; **desnonaments** en els que hi ha hagut d'intervenir el servei (i d'altres en els que no s'ha pogut intervenir que no queden reflectits en les dades); o deutes d'habitatge en general, ja sigui per hipoteques o per lloguers.

El fet de **viure amuntegats**, fins i tot amb persones alienes a la família (especialment en el cas d'haver-hi adolescents o joves amb conductes agressives o antisocials), pot induir als infants a adquirir valors contraris a aquells que es fomenten des de l'escola o des de la mateixa família. Igualment, normalitzen actes que en altres condicions serien impensables (agafar llum del carrer o de la comunitat de veïns, ocupar, etc.).

Les males condicions dels habitatges, fruit en part de l'origen autoconstruït dels edificis (especialment en el cas de La Salut) provoquen perillositat a dins de la llar, així com als carrers i passatges; manca d'espais d'esbarjo i espais verds, insalubritat dels carrers i en alguns casos amenacen la salut pública.

Un exemple més que representatiu de l'estat de les llars del districte ha estat l'esfondrament de l'edifici del carrer Passatge de la Torre. Segons la Inspecció Tècnica d'Edificis³, una construcció, per assegurar la seva habitabilitat, ha de passar una revisió periòdica cada 45 anys. Aquesta normativa, però, no té en compte que la manca de recursos de les famílies que habiten edificis en barris empobrits provoca que no es passi la ITE, ja que qualsevol obra de reconstrucció o de rehabilitació d'un edifici pot suposar una inversió que, literalment, els seus habitants no poden assumir. Comptant, a més a més, que molts dels apartaments estan ocupats i els propietaris, bancs o fons voltors, no se n'ocupen degudament.

D'altra banda, l'alta mobilitat degut a l'accés a l'habitatge pot comportar canvis d'escola, pèrdua d'objectes i material, sensació d'haver de començar de nou i poc arrelament. També fa que els processos educatius escolars quedin trencats abans de finalitzar. Les dificultats per empadronar-se poden arribar a provocar dificultats per a l'accés als serveis públics de la ciutat. I, finalment, això té conseqüències a nivell de relacions dins les comunitats de veïns.

³ <http://habitatge.gencat.cat/ca/ambits/preguntes-freqüents/inspeccio-tecnica-dedificis-ite/>

En tots els casos, la por i la inseguretat porten estrès i tensions a la llar, cosa que massa sovint provoca distorsions a nivell emocional en els infants i adolescents i les seves famílies. Si aquestes situacions extremes es donen de manera prolongada en el temps, durant la infància, poden acabar produint problemes de salut mental⁴.

1.2.5 Alumnes en seguiment de serveis socials

El **23'83%**⁵ de l'alumnat de les escoles i instituts del districte està en seguiment dels Serveis Socials. Aquest percentatge és elevat respecte altres territoris, però encara ho seria més si totes les famílies d'alumnes que, efectivament, reuneixen les condicions per accedir a un seguiment, poguessin accedir-hi; si no poden, és degut a la manca de recursos i no de necessitat.

Tot i així, a l'informe que vam presentar al 2015, els Serveis Socials havien fet el seguiment d'un 18% de l'alumnat. Continuant amb les dinàmiques del 2015, **els Serveis Socials han hagut de prioritzar els casos més urgents o que mostren indicadors més preocupants degut al col·lapse del sistema i la baixa ràtio dels equips.**

En aquests moments, **una professional dels Serveis Social té una mitjana de 112 en seguiment.** No s'ha reduït la quantitat de famílies per professional des del curs 2015, la qual cosa ha suposat un empitjorament qualitatiu en l'atenció degut a la saturació dels professionals i a la necessària pèrdua d'individualització del servei. A més a més, és important indicar que una família per professional pot implicar la multiplicació dels plans d'intervenció, ja que una mateixa família pot necessitar resposta a múltiples necessitats socials (habitatge, gestió de servei de dependència, infants, etc).

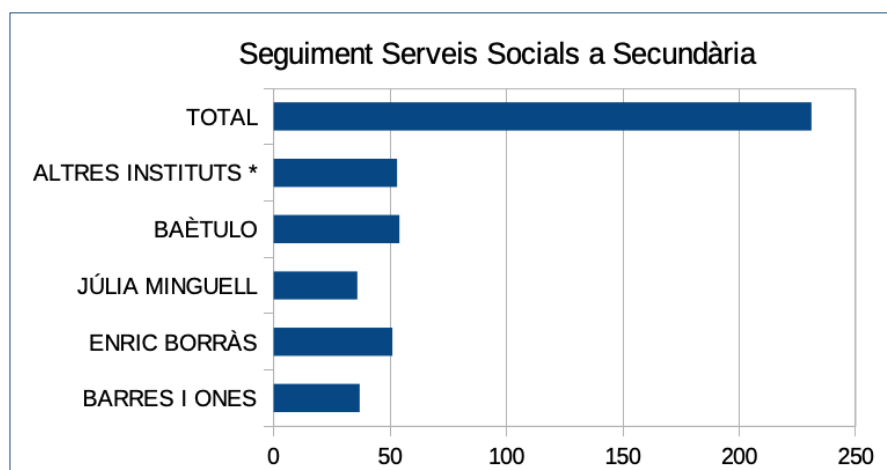
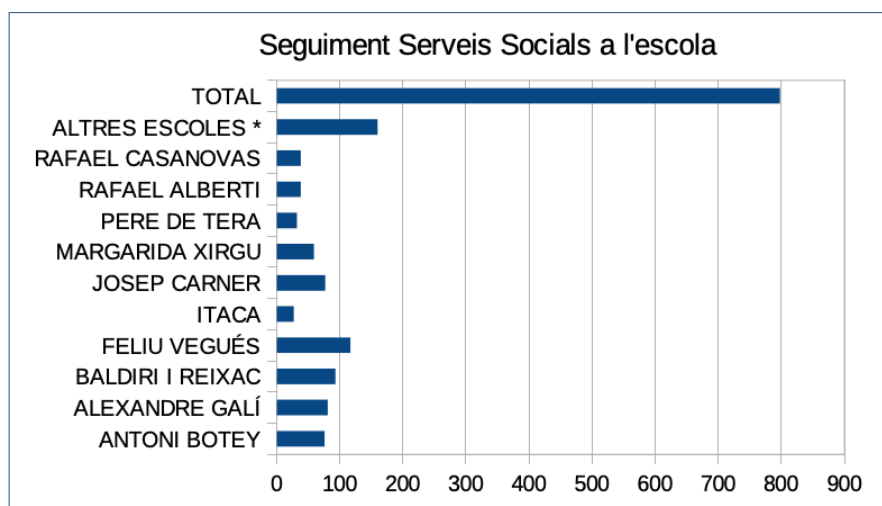
A Llefià – La Salut s'atenen pels Serveis Socials 1.029 infants. Això representa que, de les persones ateses del districte (3.620), **un 28'42% són menors d'edat.** Aquest percentatge és una dada parcial i possiblement més baixa que a la

	SS
ANTONI BOTEY	76
ALEXANDRE GALÍ	81
BALDIRI REIXAC	93
FELIU I VEGUÉS	117
ÍTACA	27
JOSEP CARNER	77
MARGARIDA XIRGU	59
PERE DE TERA	32
RAFAEL ALBERTI	38
RAFAEL CASANOVA	38
ALTRES ESCOLES	160
TOTAL ESCOLES	798
ENRIC BORRÀS	37
BAETULO	51
JÚLIA MINGUELL	36
BARRES I ONES	54
TOTAL INSTITUTS	231
TOTAL	1.029

⁴ Por su parte, un estudio del Observatori DESC de Barcelona de 2018 señala que entre el 70% y el 80% de las personas afectadas por un proceso de pérdida de vivienda, presentan problemas de salud mental, una prevalencia que en la población general se reduce a tasas por debajo del 30%. Informe: Cuando la casa nos enferma II. Impactos en el bienestar social y emocional, Asociación Provienda, 2019, Madrid.

⁵ En total, són 1.029 els alumnes atesos pels Serveis Socials, 798 de Primària i 231 de Secundària. Aquestes dades són parcials, per tant és possible que el percentatge sigui encara més elevat.

realitat, ja que els Serveis Socials no comptabilitzen aquelles persones que, vivint en altres barris veïns, puguin estar atesos per altres equips. Ni tampoc es poden comptabilitzar aquelles famílies o individus que, reunint les condicions per ser atesos, no ho fan per qüestions alienes al servei, com vergonya o desconeixement de la llengua. En les taules següents es pot veure de manera més visual la proporció en cada centre educatiu i etapa escolar:

Aproximadament el 24% d'alumnes de Primària tenen seguiment familiar de Serveis socials, enfront a un 13% de Secundària. A Secundària ens trobem amb 231 alumnes que estan sent atesos, que significa un 74,76% respecte el total d'alumnes amb ITS.

Es pot afirmar que hi ha una reducció d'atenció social o de protecció social pels alumnes d'ESO, en comparació amb els de Primària. La diferència pot ser deguda al fet que els alumnes de Primària tenen un entorn més personalitzat, ja que estan repartits entre més centres i tenen un seguiment tutorial amb més presència a l'aula. Així, es fa relativament més senzill detectar casos que necessitin la intervenció de professionals dels Serveis Socials.

1.3 Recursos i serveis al territori

1.3.1 Els grups de treball multidisciplinar (GTM)

Els Grups de Treball Multidisciplinar, o GTM, tenen per objectiu atendre casos des dels diferents professionals dels serveis del territori: Serveis Socials, Sanitat, Educació i entitats del tercer sector.

Els casos que es porten en aquest espai acostumen a ser molt complexos i de difícil solució. En aquest moment, la situació **del 7,05% de l'alumnat es treballa en aquests grups**. Es tracta d'infants en una situació de risc i/o vulnerabilitat elevada per la seva situació social, familiar, acadèmica, afectiva, psíquica, econòmica...

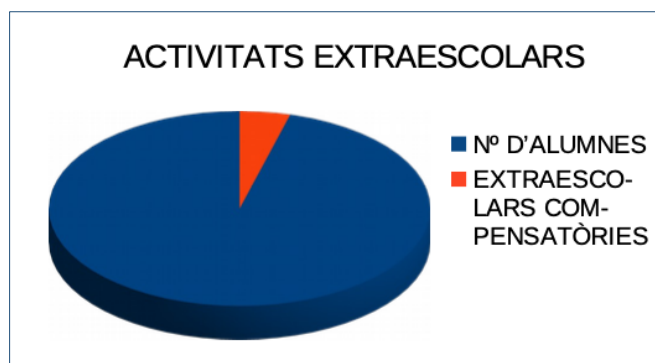
Com s'ha explicat abans, a Secundària, el 74,76% de l'alumnat amb un Informe Tècnic Social (ITS) està, a més a més, sent atès pels Serveis socials. Això deixa un 25,24% d'alumnes amb situacions de molta vulnerabilitat però que no reben atenció social dels serveis. Els GTM s'encarreguen de gestionar i atendre 78 casos a Secundària. Aquesta xifra **excedeix la capacitat d'abast dels GTM** i demana un gran esforç de treball en xarxa per poder arribar de manera més efectiva a més adolescents.

A Primària, el percentatge de casos disminueix fins, gairebé, la meitat dels infants que tenen un ITS. No obstant, l'alumnat d'aquesta etapa sembla tenir una cobertura molt més ampla i profunda, que, com ja hem apuntat, pot ser explicat per la personalització del sistema escolar.

1.3.2 Recursos socioeducatius

Tant el nombre d'alumnes com l'oferta d'extraescolars havien sofert un procés de disminució durant els anys de crisi, com a conseqüència d'un menor poder adquisitiu de les famílies i d'una disminució en la capacitat d'assumir ajuts per part de les entitats públiques. Aquesta reducció en beques i ajuts, lligada a una crisi econòmica de fons, ha provocat una bretxa en la formació entre els

infants amb recursos i aquells en tenen menys. De fet, en un estudi portat a terme per la Fundació Jaume Bofill, s'ha demostrat que els alumnes d'entorns desfavorables socio-econòmicament acaben tenint una diferència equivalent a 6000 hores de formació⁶ en relació amb aquells amb més recursos, a l'edat de 12 anys. Si aquesta reducció d'ajuts i de beques, i d'oferta pública en general, afecta a la població escolar dels barris des que va començar la crisi cap a 2008, estaríem parlant que un sector

⁶ *Projecte Educació: 360*

molt important dels infants d'aquest districte ja tenen un desavantatge formatiu relativament proper a aquesta xifra.

Per donar una idea del que pot significar 6000 hores de formació, un grau universitari calcula que, de mitjana, cada crèdit és equivalent a 25 hores de dedicació de l'alumnat, i la majoria de graus tenen 240 crèdits. Si fem el càlcul, un grau universitari té una implicació en hores de l'entorn de 6000 hores. Així, la diferència formativa de l'alumnat amb recursos i d'aquell sense és equivalent a un grau universitari a l'edat de 12 anys.

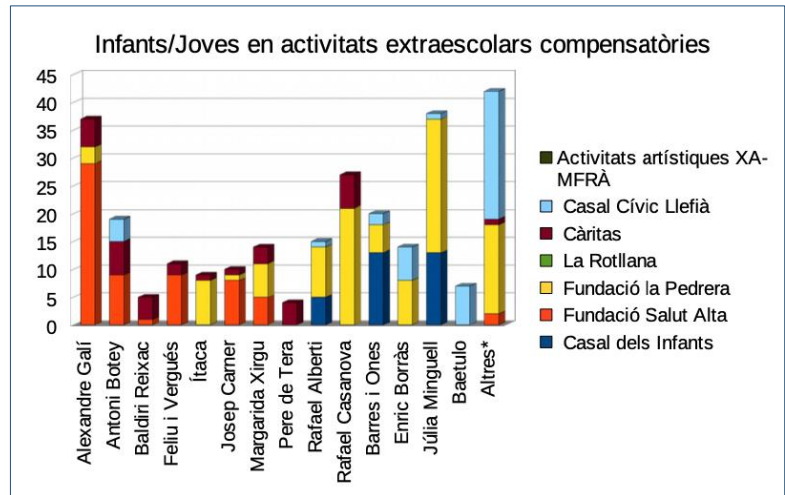
Però no és només el valor formatiu que poden obtenir els infants de les activitats extraescolars el que compta, sinó que aquest tipus d'activitats tenen una incidència positiva en el creixement com a individus i en l'aprenentatge social i interpersonal i, per tant, tenen una incidència positiva tant nivell acadèmic com emocional.

En aquest moment, **només el 12% de l'alumnat del districte accedeix a activitats extraescolars** (educació no formal, servei de Centre obert i activitats d'AMPAs). En el cas de les activitats d'AMPA, s'agrupen especialment en 3 escoles⁷ on les AMPA tenen la capacitat de gestió i econòmica per oferir-les.

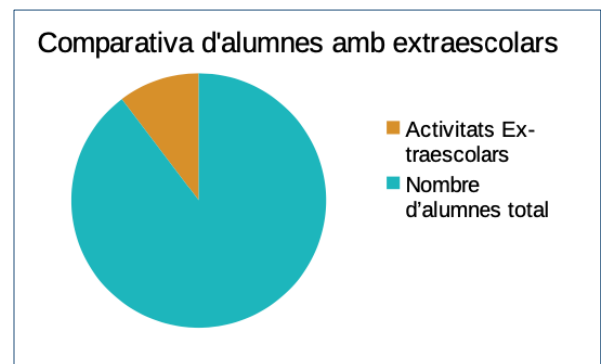
Continua el fenomen que ja es va començar a donar el 2015. **Les activitats extraescolars i l'oferta de lleure i de reforç escolar recauen en entitats privades del tercer sector.** Això vol dir que l'Administració pública ja no és el benefactor principal de la formació dels infants i joves de fora de l'horari lectiu, tot i que es treballa en xarxa dins del Pla Educatiu d'Entorn per tal que hi hagi la màxima quantitat de comunicació i d'ajut mutu, amb la finalitat de poder fer més efectius ambdós serveis.

⁷ De moment es coneix que el funcionament de les AMPAs del Josep Carner, del Antoni Botey i del Feliu Vegués són funcionals i porten a terme activitats extraescolars.

Actualment, es valora que els recursos disponibles són insuficients per poder donar resposta a les demandes d'aquests barris superpoblats. Les franges d'edat on les entitats i l'Administració pública tenen més presència és en els grups de Primària, entre els 6 i 12 anys. Per contra, els grups d'edat compresos entre els 3 i el 6 anys, i a partir dels 12 anys, tenen molta menys oferta.

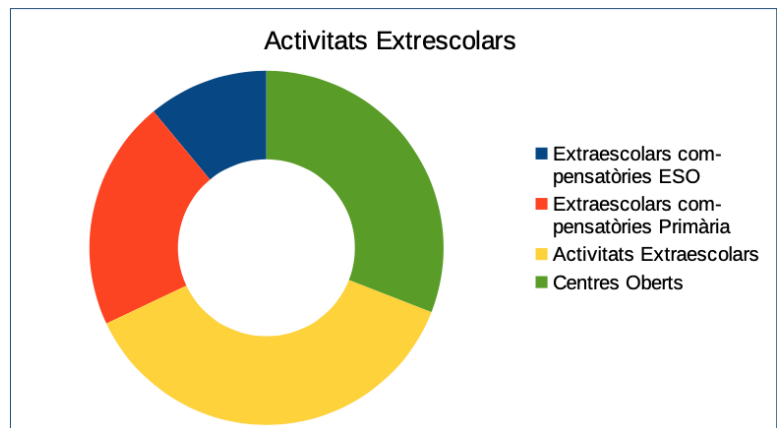

En el gràfic anterior es pot visualitzar quines entitats i institucions col·laboren més en l'oferta d'activitats no formals al districte repartides per centres educatius. Algunes de les entitats pertanyen a entitats bancàries, i la majoria reben finançament a través de l'Obra Social de la Caixa.

Entre totes les fundacions, entitats i institucions, s'ofereixen activitats extraescolars de lleure i suport educatiu (exceptuant servei de Centre Obert) a 351 infants i adolescents, la qual cosa és equivalent a un 6,8% de l'alumnat.

A nivell de Secundària, hi ha un total de 266 alumnes que participen en diferents extraescolars de tipus esportives o lúdiques organitzades pel centre. Això vol dir que, a Secundària, les famílies que es poden permetre pagar una extraescolar representen el 14'32% dels alumnes.

El 4 Centres Oberts existents al barri, d'iniciativa privada gestionats per 3 entitats, són un recurs en el territori que permet un treball integral amb 272 infants i adolescents i les seves famílies. Tot i així, la llista d'espera d'infants per al Servei de Centre obert, gestionada per Serveis socials, ascendeix a 124. En total, es detecta que un **7,67% dels infants i adolescents del districte necessiten aquest servei**, dels quals un de cada tres no hi tenen accés.

Pel que fa a la resta d'activitats extraescolars socioeducatives incloses en el Pla Educatiu d'Entorn (PEE), en l'actualitat hi ha 8 entitats privades (Fundacions i entitats sense ànim de lucre) que intervenen en el territori amb més de 350 infants i adolescents.

En les taules següents podem veure el nombre d'alumnes que participen en els diferents serveis extraescolars del PEE de les entitats de la zona. S'han diferenciat segons les escoles on estudien i el nivell de participació que requereixen les activitats. En aquest sentit, trobem:

- Activitats extraescolars d'alta intensitat: es tracta de projectes que proporcionen una atenció integral a l'alumnat i al seu entorn familiar, a més d'oferir un pla de treball socioeducatiu a diferents nivells i on intervenen els Serveis Socials. Són, essencialment, els Centres Oberts, on l'alumnat inverteix moltes hores a la setmana.

INFANTS/JOVES A CENTRES OBERTS			
Entitats/ Escoles	Casal dels infants	Cetre Obert Llefià - ISOM	Fundació Salut Alta
Alexandre Galí	1		9
Antoni Botey	3	17	
Baldiri Reixac	3	4	
Feliu i Vegués		8	5
Itaca	2	3	
Josep Carner	3	8	5
Margarida Xirgu	2	5	1
Pere de Tera	4	5	
Rafael Alberti	49	4	1
Rafael Casanova	39	2	
Barres i Ones	7	5	1
Enric Borràs	1	3	20
Júlia Minguell	16	3	1
Baetulo		0	4
Altres*	16	1	11
TOTAL	146	68	58

- Activitats extraescolars i de lleure educatiu: «es tracta d'aquelles activitat on l'infant o jove assisteix puntualment, un o dos cops a la setmana, i que ajuden a la millora de l'èxit educatiu, tot i que la intervenció per part del professional és molt limitada»⁸. En total, es comptabilitzen

⁸ Informe sobre la situació de la Infància al *districte de La Salut – Llefià*, Grup de Treball de Necessitats Bàsiques, 2015.

351 alumnes que participen en les activitats de lleure de les entitats i escoles del districte. Es pot evidenciar una gran baixada en la assistència en aquest tipus d'oferta en comparació amb la del 2015 (423).

INFANTS/JOVES EN ACTIVITATS EXTRAESCOLARS COMPENSATÒRIES							
Entitats/escoles	Casal dels infants	Fundació Salut Alta	Fundació La Pedrera	Càritas	Casal Cívic La Salut	Casal Cívic Llefià	TOTAL PER ESCOLES
Alexandre Galí		29		5			34
Antoni Botey		9		6		4	19
Baldiri Reixac		1		4			5
Feliu i Vegués		9		2			11
Itaca			3	1			4
Josep Carner		8	0	1			9
Margarida Xirgu	16	5	1	3			25
Pere de Tera				4			4
Rafael Alberti	28		3	0		1	32
Rafael Casanova	15		40	6			61
Barres i Ones			3	0		2	5
Enric Borràs			2	0		6	8
Júlia Minguell			3	0		1	4
Baetulo				0		7	7
Altres*		3	6	1	90	23	123
TOTAL	59	64	61	33	90	44	351

En relació amb les dades que es recullen en aquesta taula, sobre les activitats extraescolars compensatòries que s'ofereixen als barris, el projecte XAMFRÀ (actualment aturat) està pensat per arribar a entre dos i tres infants de les escoles dels barris (sumen entre 20 i 30 nens i nenes), tant en el format de teatre com en el format de música. D'altra banda, aquest any el LEXIT té una participació bastant més alta que el 2015, perquè s'han sumat al projecte l'escola Ítaca i Montigalà, i els centres de secundària Baetulo i Ventura Gassol. De manera provisional es comptabilitzen 38 infants i 32 voluntaris adolescents (la cerca de voluntaris en alguns centres està sent més complicada, però es compensa amb la participació de voluntariat adult).

En síntesi, malgrat l'esforç constant de les entitats del Tercer Sector i de les escoles, **l'oferta educativa no formal només arriba al 12% de l'alumnat**, i majoritàriament amb finançament privat.

1.3.3 Alumnes amb seguiment de suport psicològic

Des de fa temps els investigadors de desenvolupament infantil han treballat en la cerca de dades objectives sobre la influència dels contextos social-afectius dels infants en el seu desenvolupament escolar i personal, i afirmen, consegüentment, **que un context de pobresa té una incidència a nivell psicològic en els infants i adolescents**, més en particular, en les malalties mentals associades a llargs

períodes de temps patint estrès o desordres⁹. Les malalties mentals augmenten exponencialment en aquelles persones que han patit llargs terminis de estrès, d'exclusió social, de disminució de capital social i de desnutrició durant la seva infància. Paral·lelament, aquestes persones que acaben patint malalties mentals degut a situacions prolongades del tipus abans descrit, reproduïxen el cercle de pobresa en què han viscut durant l'etapa infantil.

Per aquest motiu, els departaments i professionals de suport psicològic dels centres escolars i externs són peces fonamentals per aconseguir un desenvolupament cognitiu i psico-social saludable en els infants del districte.

En aquest moment, el recurs de suport psicològic públic es fa càrrec d'atendre 107 infants i adolescents. Com que es tracta d'un recurs reduït o de petites dimensions i cada professional del mateix ha d'atendre molts casos, no es pot garantir una periodicitat suficient entre els especialistes i els infants i adolescents, que sovint només veuen el professional cada dos mesos i no hi arriben a establir un vincle. Com en el cas dels Serveis Socials, el suport psicològic es troba sobrepassat per la quantitat de casos que ha de portar, i aquest col·lapse acaba comportant una pèrdua de fluïdesa entre els psicòlegs o psiquiatres, les escoles i EAP i d'altres recursos externs.

Tota possible millora en el funcionament d'aquest servei, entenent per millora un augment en l'abast tant quantitatiu com qualitatiu, requereix **un augment en el nombre de professionals**.

A la zona hi ha entitats privades que treballen en l'àmbit social que estan oferint suport psicològic a infants i adolescents i les seves famílies com a part del seu programa. L'any 2019, aproximadament 45 infants i adolescents i 10 famílies van ser ateses per psicòlegs durant un màxim de 15 sessions. El 100% d'aquestes teràpies van ser dutes a terme per entitats dins del Programa Caixa Proinfància. Aquestes sessions ajuden però no resolen la problemàtica general; a més, la coordinació entre aquestes entitats i la xarxa pública de Salut i Social és difícil degut a la sobreesaturació dels serveis i, en alguns casos, a no tenir en compte les entitats com a agents dins del sistema sanitari.

Per tal de millorar i rendibilitzar aquestes intervencions s'hauria de consensuar entre els diferents agents implicats tant les derivacions com els protocols d'intervenció.

Paral·lelament, des del Departament General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència, ha incrementat – durant els últims 3 anys – les peticions de diagnòstic i valoració d'infants que es poden trobar en una situació de risc. La majoria d'aquestes peticions són perquè s'ha donat una situació de violència dins de l'entorn familiar i en presència de menors. La DGAIA demana un informe social de valoració de la situació dels infants o adolescents per saber si es troben en risc. Això indica, per una banda, **un**

⁹ "Theorists of child development have argued that persistent poverty leads to high levels of psychopathology and poor self-concepts among [...] children"; Jane D. McLeod and Michael J. Shanahan American Sociological Review Vol. 58, No. 3 (Jun, 1993), pp. 351-366.

augment de les situacions de violència intrafamiliar on hi ha menors presents i, per altra, la complexitat dels casos que s'atenen en el territori.

Les dades ens indiquen que el nombre de peticions d'informe social han incrementat respecte l'any 2016 entre un 25% i un 50%.

Peticions d'informe SBAS 4A: 2016: 50; 2017: 49; 2018: 73 (0,4% de la població del barri)

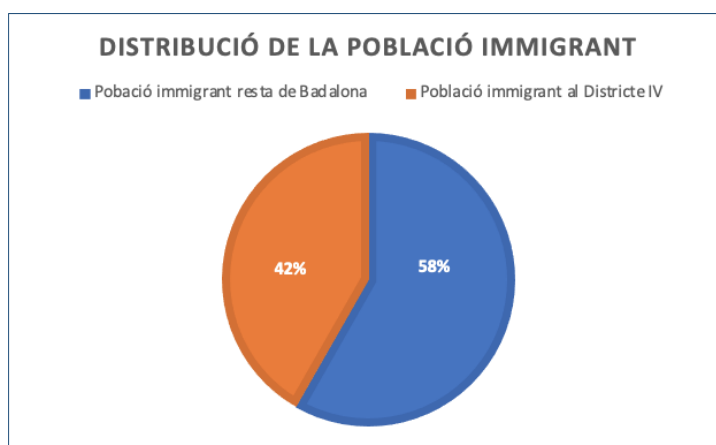
Peticions d'informe SBAS 4B: 2016: 47; 2017: 74; 2018: 94 (0,2% de la població del barri)

A mode de conclusió, ens agradaria remarcar que la població que s'atén des del Districte IV es troba en situacions de gran complexitat on es barregen diferents factors de risc (índex d'atur elevat, manca de formació, població migrant, violència intrafamiliar, precarietat econòmica, situació greu d'habitatge...) que afecta directament en el desenvolupament educatiu, emocional, social, sanitari, etc. dels infants i adolescents que viuen en aquest Districte.

1.4 Altres variables que intervenen

1.4.1 Llengua d'origen

Respecte a les dades demogràfiques de distribució de la població immigrant al municipi de Badalona, les dades de la Diputació de Barcelona de l'any 2019, indiquen que gairebé la meitat de **la població d'origen estranger es concentra al Districte IV**. Del total de les 30.540 persones estrangeres a Badalona, el **42%** és resident de La Salut-Llefià. Com s'ha indicat abans, la població total de Llefià és de 42.916 persones, i a La Salut hi ha un total de 18.589. D'aquests totals, el segment de població d'origen estranger representa un **16% a Llefià**, i un **30% al barri de La Salut**. Per tant, observem que el barri de La Salut concentra un alt percentatge de persones immigrants. Aquest fenomen demogràfic explica, per una banda, que hi hagi un alt volum de famílies que presenta necessitats socials diverses, a conseqüència de la situació de vulnerabilitat i exclusió social. I, per una altra banda, que els recursos i serveis es trobin en situació de sobrecàrrega.

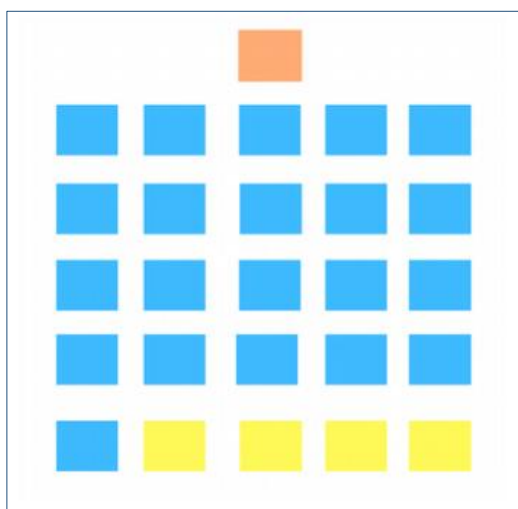
Continuant amb la línia que ja es veia al 2015, els centres educatius de La Salut i Llefià concentren una gran quantitat d'alumnes i famílies que parlen de manera molt precària o no parlen gens ni català ni

castellà. Fet que té conseqüències negatives en l'aprenentatge, en la comunicació entre centres i famílies i en la relació de la família amb l'entorn. Així, per exemple, a l'escola Feliu i Vegués, segons els registres d'inscripció per al curs 2021, el **86.36% dels alumnes** matriculats al primer curs de l'etapa d'infantil **no parla ni castellà ni català**.

Per esmenar aquesta situació, els centres escolars gaudeixen del servei d'aules d'acollida. No obstant, l'aula d'acollida està pensada per a aquell alumnat que accedeix al sistema educatiu des de l'estranger per primera vegada; això no inclou l'alumnat d'origen estranger de segona generació, que accedeix al sistema educatiu sense haver sentit mai parlar ni català ni castellà al seu entorn familiar i més proper, ni alumnat que prové d'algun altre centre educatiu català per motius de mobilitat, gentrificació o altres. En aquests casos, no es té dret a l'aula d'acollida, ni es comptabilitzen aquests alumnes per afegir recursos als centres educatius que hi han de fer front.

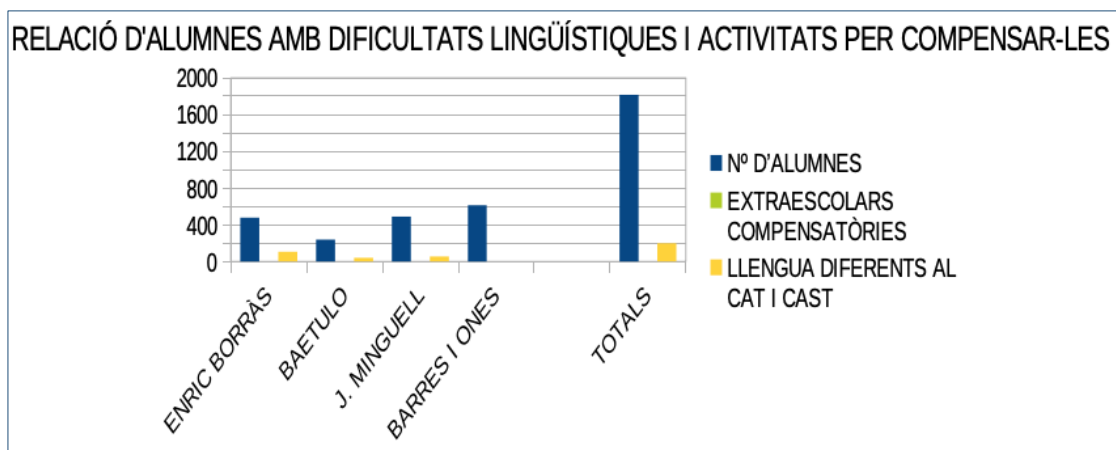
A nivell de Secundària, on se suposa que l'alumnat hi accedeix dominant ja tant el català com el castellà, són 198 els alumnes que no dominen cap de les llengües vehiculars, xifra que representa un 10'9% del total d'alumnat. D'aquests, només 50 estan en aules d'acollida. Com a contrapunt, s'ha de dir que aquesta xifra no és la total de tot el territori, perquè manquen les dades del Institut Barres i

Ones, que a més a més, és el centre amb major índex d'alumnat de la zona. Sense comptar amb aquest centre, **els alumnes que no parlen cap de les llengües vehiculars a l'etapa de Secundària és el 16'43%**. Això vol dir, de manera més visual, que per cada classe de 25 alumnes de secundària, entre 4 i 5 no són capaços de comunicar-se amb la resta de companys de manera fluida.

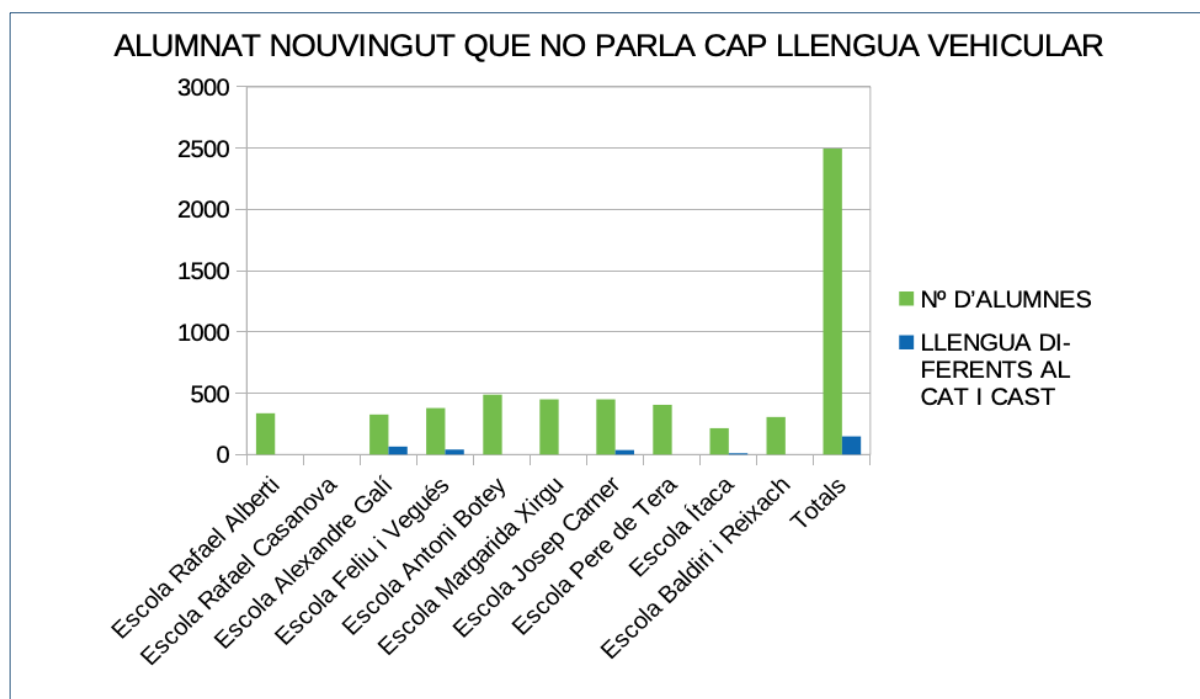

En relació amb això, podem veure com la participació estudiantil en activitats extraescolars compensatòries, com podrien ser el reforç en català o castellà o, directament, cursos d'idiomes extraescolars d'anivellament lingüístic, és

relativament baixa en comparació amb aquestes dades. Aquest fet incideix negativament en la voluntat de trobar una equitat educativa de qualitat i en l'atorgament de les mateixes oportunitats formatives a tot l'alumnat, no només per a aquells sectors amb realitats culturals i socio-lingüístiques diferents, sinó també per a l'alumnat que sofreix d'altres realitats que generen inequitat educativa.

Segons les dades aportades pels centres de Primària, hi ha un total de **146 infants en les aules d'acollida** de les escoles. Tenint en compte que les ràtios a aquesta etapa baixen fins a 20 alumnes, i que l'atenció ha de ser (si es pot) més individualitzada, la realitat és que, com a Secundària, la situació a l'aula és molt complicada i pot tenir conseqüències negatives en el desenvolupament dels infants.

1.4.2 Pagament de llibres, materials, sortides, colònies

Amb situacions econòmiques molt adverses, les despeses que **les famílies poden destinar al pagament de materials** i activitats relacionades amb l'entorn escolar són mínimes. En consideració d'això, els centres deixen que aquests serveis es paguin en quotes i donen beques de materials, però la realitat és que aquesta circumstància és cada vegada més insostenible. **A l'etapa de Primària, el percentatge**

d'infants que no han fet el pagament dels materials és del 17% (equivalent a 427 alumnes), **mentre que a Secundària és gairebé d'un 6%** (106 alumnes).

Les escoles acostumen a rebre del Departament d'Educació subvencions depenent del nombre d'alumnes per compensar els dèficits producte de l'impagament de materials, però no són suficients per cobrir els costos reals. A més, en termes de «beques» només es contempen com a objecte de beca de materials aquells alumnes que tenen necessitats educatives especials. L'impagament de materials i llibres de text té com a conseqüència:

- Empobriment, en termes de recursos, de les escoles, pel fet que han de cobrir les despeses dels material que les famílies no ho poden assumir.
- L'estat dels materials és cada vegada més pobre, ja que no es produeix una regeneració correcta dels materials.
- Les situacions econòmiques no permeten el pagament de sortides, que l'escola no pot assumir; això es deriva en el fet que molts nens i nenes no tinguin accés a sortides culturals i el dia de la sortida es quedin a casa.
- En relació amb això, la quantitat d'alumnes que poden accedir a les colònies escolars es redueix notablement, fet que a més a més encareix el servei per a la resta de famílies.
- Desapareixen o deixen de funcionar els casals d'estiu, cosa que dificulta l'accés al lleure dels infants i adolescents.

En tancar aquest informe, encara mancaven les dades de pagament dels materials de l'Institut Baetulo, que a l'informe anterior representava més del 50% dels impagaments de materials i que, aparentment, inclou dins del seu col·lectiu alumnat amb majors dificultats econòmiques.

1.4.3 Absentisme, abandonament i mobilitat

A PRIMÀRIA:

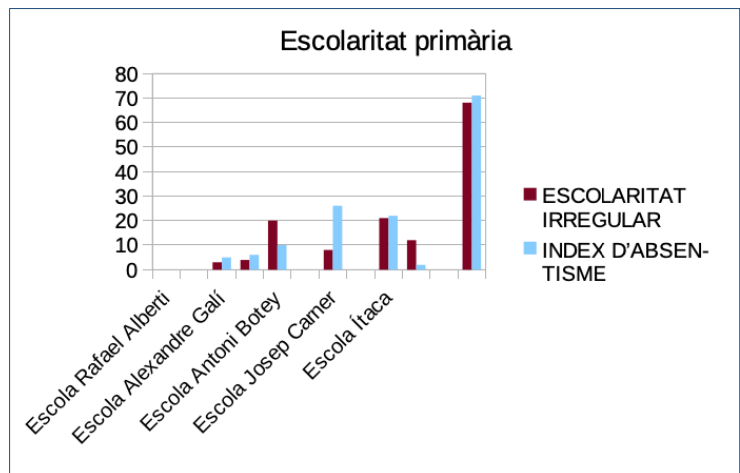
Els infants que es troben en situació de pobresa falten més a l'escola i tenen un rendiment escolar inferior, fet que els predisposa al fracàs escolar.

Les manifestacions més habituals de l'absentisme escolar són degudes a:

- Estadades de llargues durada als països d'origen.
- Faltes d'assistència de poc temps a la setmana però de forma regular i constant.

- Endarreriment a l'entrada matinal.

Des dels serveis públics es pensa, com ja es va proposar al 2015, que caldria «contemplar un plus en l'obligatorietat de portar els nens i nenes a l'escola que ens ajudi a reforçar l'assistència»¹⁰. Tot tenint en compte que un esforç d'aquest tipus ha d'anar lligat amb tota una campanya de sensibilització per a aquelles cultures on l'assistència a l'escola, i la institució escolar, no són enteses com tan rellevants.

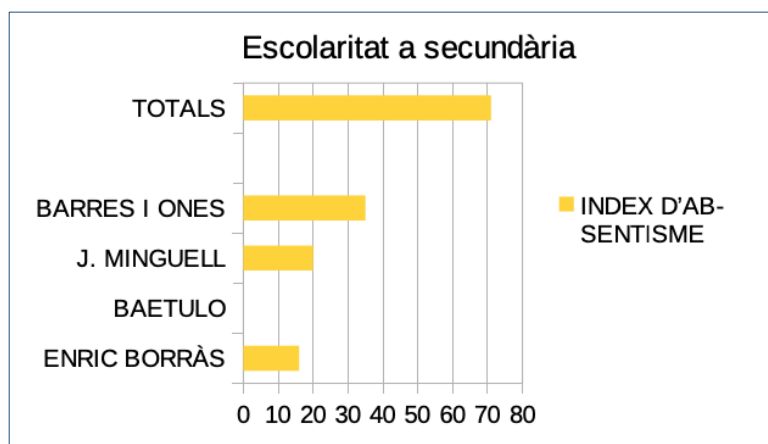
A l'etapa de Primària s'han registrat un total de 71 casos d'absentisme entre tots els centres educatius que han enviat les dades, que significa el **2,12% del total d'alumnat de Primària**.

A SECUNDÀRIA:

En aquesta **etapa l'índex d'absentisme augmenta fins a un 4%**¹¹. Aquest augment pot donar-se per diverses raons, com per exemple:

- Augment de la implicació del menor en les dinàmiques familiars.
- Augment d'independència del menor.
- Pèrdua de motivacions econòmiques relacionades amb la vida al centre.

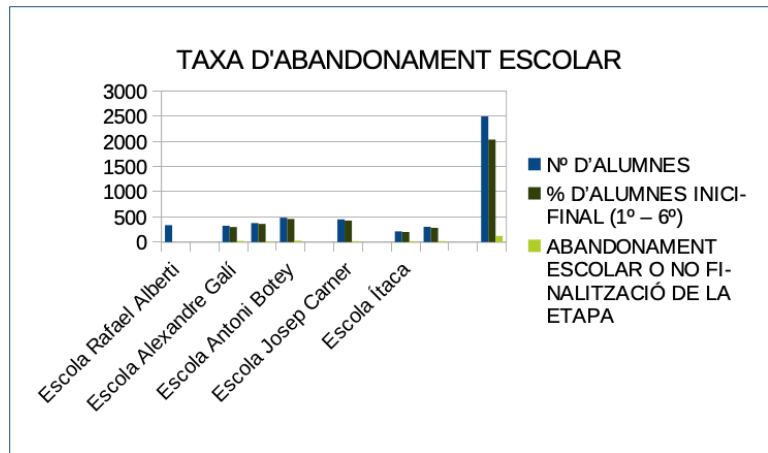
Raons diverses que depenen de la cultura, l'augment progressiu de la dificultat de l'etapa i les condicions socio-laborals del progenitors, que poden comportar un allunyament dels adolescents de les institucions educatives.

¹⁰ Informe sobre la situació de la infància al districte de La Salut - Llefià, Grup de Treball de Necessitats Bàsiques, 2015.

¹¹ Aquesta dada és parcial ja que no inclou en total de totes les escoles per tant, el percentatge global és superior.

Com a contrapartida a un augment relativament baix de l'absentisme, allò que es comença a produir de manera més evident en l'etapa de Secundària és l'abandonament escolar. Si ho comparem amb Primària, tot tenint en compte la possible mobilitat geogràfica de les famílies, el 94'25% de l'alumnat acaba cursant tots els cursos de l'etapa. La taxa d'abandonament escolar¹² en l'etapa de Primària se situa per sobre del 5% (5'74%) de l'alumnat total, tot i mancar les dades de centres amb molta població estudiantil com el Rafael Alberti, el Rafael Casanova, el Margarida Xirgu o el Pere de Tera. És a dir, mancant el 40% de dades provinents de les escoles, el percentatge arriba fins al

5%. Les raons que es cerquen sobre aquesta realitat és que hi ha molt de moviment i de canvis d'escoles per part de les famílies que, en els temps de crisi i posteriors, han anat adoptant com a normal situacions que impliquen un cert nomadisme professional, fins al punt que l'alumnat d'aquesta etapa pot acabar patint conseqüències en el desenvolupament efectiu de les competències necessàries per superar els diferents cursos i nivells. Tot i que la finalització dels estudis primaris és pràcticament segura, aquesta inseguretats i inestabilitat familiar i social poden comportar resultats negatius amb el desenvolupament escolar, personal i psico-social de l'alumnat. Aquest desenvolupament precari, sumat a l'augment progressiu de la pràctica efectiva de les competències demandades, fa que augmenti l'índex de fracàs escolar en general (en 2015 el 88'5% de l'alumnat del cicle superior de Primària de Catalunya tenien dificultats per superar l'etapa, amb l'augment conseqüent d'alumnes que repetien curs, sobretot de sexe masculí) i que es facin evidents les primeres diferències de classes. Una altra conseqüència negativa d'aquesta escissió primerenca és que augmenta la possibilitat que l'alumnat fracassi i/o abandoni en els cursos superiors de Secundària, conforme la seva edat augmenta i guanyen una certa autonomia.

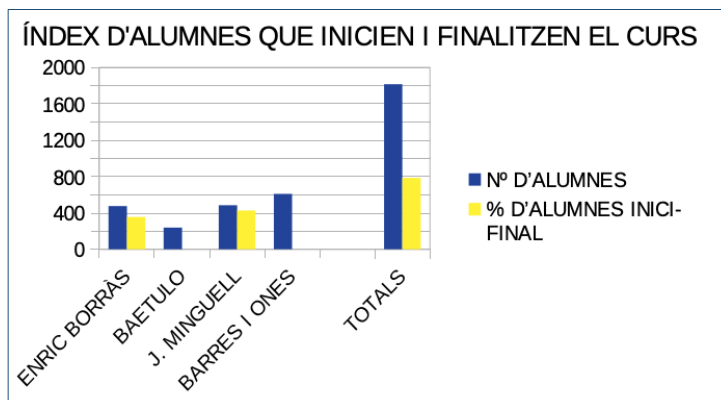
D'altra banda, aquestes dades d'abandonament escolar a Primària contrasten amb altres possibles indicadors com, per exemple, l'índex d'absentisme de la zona, com es pot veure en el gràfic.

Si l'abandonament escolar de l'etapa de Primària, o almenys la quantitat d'alumnes que comencen en centres del districte i acaben la seva escolaritat primària en altres escoles, és de 124 nenes i nens (el 5'75%); i l'absentisme es tradueix en 61 alumnes absentistes de manera regular, això vol dir que han

¹² Per donar una aproximació més encertada de la realitat social de la zona s'hauria d'investigar quin índex de matriculació per etapes hi ha. Tot i que l'estudi es centra en les dades aportades des de les etapes obligatòries i, per tant, l'índex de no matriculació hauria de ser baix, s'ha de tenir en compte que hi ha la possibilitat que hi hagi alumnes que no arribin a rebre cap mena d'escolarització. Caldria conèixer l'actitud i idiosincràsia de la zona per poder comprendre quines podrien ser algunes de les causes d'abandonament escolar, sobretot en l'educació Secundària.

d'existir altres realitats socials i personals en la vida de l'alumnat que portin a les famílies o als nens i nenes al no acabament de tots els cursos dins del territori.

En canvi, a Secundària sí que es produeix un fenomen d'abandonament escolar mesurable. Sense comptar amb les dades dels instituts Baetulo i Barres i Ones, es registren 179 casos d'alumnes que no reben el graduat de secundària. Dels 966 alumnes que sumen entre Enric Borràs i Júlia Miguell, **el 18'53% de l'alumnat abandona o fracassa escolarment**. Aquest percentatge està molt per sobre de la mitjana catalana al mateix efecte (11,9%)¹³.

¹³ Segons el Departament d'Educació, en una anàlisi de l'alumnat que es matricula a 4rt d'ESO i que es gradua finalment, hi ha un 88'1% d'índex d'aprovat.

CAPÍTOL II DADES QUALITATIVES A PARTIR DE L'EXPERIÈNCIA PROFESSIONAL

2.1 Introducció

El febrer de 2020, el Grup de Treball de Necessitats Bàsiques es va reunir amb més de trenta agents relacionats amb la infància dels sectors educatiu, social, sanitari i tercer sector, amb l'objectiu de compartir experiències professionals, valorar qualitativament la situació del districte, marcar algunes situacions d'alertes i fer propostes.

D'aquest intercanvi surten **les dades qualitatives que complementen les dades quantitatives** de l'informe. La finalitat és il·lustrar i visibilitzar les problemàtiques complexes que es troben al darrere de les dades quantitatives. En síntesi, es tracta de descriure la vivència de la vulnerabilitat i de l'exclusió social, i de la realitat professional del dia a dia dels treballadors que lluiten a peu de carrer en un intent de pal·liació.

L'exclusió social

En paraules de Gomà i Subirats:¹⁴

"L'exclusió social no s'explica d'acord amb una sola causa. Ni tampoc els seus desavantatges vénen sols: es presenta en canvi com un fenomen polièdric, format per l'articulació d'un cúmul de circumstàncies desfavorables, sovint fortament interrelacionades...."

L'exclusió difícilment admet definicions segmentades. Una senzilla explotació de les estadístiques ens mostra les altíssimes correlacions entre, per exemple, fracàs escolar, precarietat laboral, desprotecció social... O bé entre barris que han esdevingut guetos, infrahabitatge, segregació ètnica, pobresa i sobreincidència de malalties. Tot això porta cap a la impossibilitat d'un tractament unidimensional i sectorial de l'exclusió social. La marginació, com a temàtica d'agenda pública, requereix abordatges integrals en la seva definició, i horitzontals o transversals en els seus processos de gestió."

2.2 L'experiència del Grup de Treball de Necessitats Bàsiques

L'experiència professional dels que treballem amb famílies en situació d'exclusió social ens ha mostrat que sovint les situacions de risc s'acumulen i, per tant, és difícil solucionar allò que es podria minimitzar des de la perspectiva de la prevenció. La **saturació de Serveis Socials** il·lustra la impossibilitat de treballar la intervenció per al desenvolupament de la societat, ja que **s'intervé en situacions d'urgència**, i sovint amb recursos per pal·liar temporalment un problema concret. En l'àmbit de Serveis Socials, **la ràtio de 112 famílies per professional** és una barrera molt greu al desenvolupament i seguiment de la intervenció social. Aquesta saturació, combinada amb **la manca de recursos per oferir atenció**

¹⁴ L'EXCLUSIÓ SOCIAL, ALGUNES REFLEXIONS CONCEPTUALS (2005) RICARD GOMÀ i JOAN SUBIRATS. Departament de Ciència Política i de Dret Públic. Universitat Autònoma de Barcelona, p.59

especialitzada a la població, provoca el traspàs dels problemes socials cap a d'altres sectors com l'educatiu o el sanitari. De fet, l'experiència ens indica que molts problemes socials que no es poden atendre acaben als Centres d'Atenció Primària i es medicalitzen. Les escoles, sovint, prenen el rol de contenció social, i les entitats del Tercer Sector es troben obligades a anar més enllà de la seva àrea de competència. Així, per exemple, és el Tercer Sector que rep les demandes d'aquelles persones que no tenen accés al sistema de Serveis Socials degut a les barreres administratives i burocràtiques. És important assenyalar que aquest informe reflecteix les dades estadístiques de les institucions administratives, i per tant, hi ha un col·lectiu invisible en situació de precarietat greu, com les persones en situació administrativa irregular, que no es comptabilitzen, i tampoc poden accedir als Serveis Socials o als ajuts de l'Administració.

Aquest context de saturació i de resposta a la urgència amb mesures de contenció no deixa cap espai al treball de prevenció ni a la reflexió sobre la pròpia pràctica professional. En conseqüència, els problemes que agreugen la situació de vulnerabilitat i la precarietat de les famílies es manifesten en múltiples dimensions i en tots els àmbits socials. **Els agents socials treballem, doncs, en situació de reacció**, i observem amb impotència la complexitat d'aquest fenomen polièdric que és l'exclusió social.

L'impacte dels indicadors econòmics sobre la vida dels infants

Aquest informe s'ha mostrat que moltes famílies del districte pateixen greus problemes econòmics. La precarietat laboral, l'explotació laboral i els sous baixos obliguen als progenitors a treballar moltes hores fora de casa, cosa que porta a la desatenció dels infants. A vegades, **l'estrès i l'angoixa de la precarietat laboral propicia l'esclat de situacions de violència al nucli familiar.**

Una altra constatació dels agents del districte és que la precarietat econòmica i material limita la possibilitat de participació dels infants en les activitats educatives complementàries; alguns, fins i tot, no disposen del material educatiu bàsic que es demana a l'escola. En aquest sentit, els centres tenen el repte de buscar solucions per poder fer accessibles els aprenentatges a infants que no poden accedir al material. En els casos més greus, **alguns infants arriben a l'escola sense menjar durant més de sis hores, la qual cosa dificulta el rendiment acadèmic.** En aquest context, la manca de menjadors i de beques a la etapa de la Secundària és un problema. Pel que fa als bancs d'aliments, aquests són de difícil accés per als habitats del districte i no es valoren com una solució vàlida per part dels agents.

Quan una família viu una situació econòmica de precarietat econòmica, **té dificultats per accedir a un habitatge**, sobretot si la família és d'origen estranger. Es constata que hi ha moltes famílies que viuen en habitatges precaris i canvien d'habitatge molt sovint. Com s'ha indicat en aquest informe, el difícil accés, la baixa qualitat dels habitatges i la manca de manteniment genera situacions de perill amb risc d'incendi i una alta incidència de malalties respiratòries provocades per la humitat. Un altre problema que viuen aquestes famílies és **la pobresa energètica**, ja que **no poden pagar la despesa derivada d'escalfar l'habitatge.** A l'hivern, algunes famílies esperen als infants als edificis de les entitats per passar la tarda escalfats i evitar el fred i la humitat de l'habitatge.

La situació de desesperació incentiva la proliferació d'abusos i de màfies en aquest sector: **els desnonaments i l'amuntegament de les famílies en un mateix pis són realitats del dia a dia en el districte**. La precarietat engendra més precarietat en una dinàmica d'espiral. Així, la manca d'habitatge digne provoca una multitud de problemes socials, com l'augment de la conflictivitat als barris, els problemes de convivència i la violència intrafamiliar. Pel que fa als infants, aquestes situacions impedeixen l'adquisició d'hàbits, i potencien els problemes emocionals: **els infants tenen por, inseguretat, i fins i tot, estan exposats a abusos**. El canvi permanent de domicili combinat amb el sistema de matrícula viva fa que els infants no conservin les relacions de l'entorn escolar, i la continuïtat en els aprenentatges es veu afectada. La combinació dels problemes econòmics i d'accés a un habitatge digne provoquen un context molt negatiu per al desenvolupament emocional i acadèmic dels infants. Els nens i nenes que no estan ben alimentats, o que no tenen les seves necessitats bàsiques de protecció i de salut garantides no poden fer front als aprenentatges i a les exigències del sistema educatiu.

L'impacte dels indicadors sobre la vida escolar dels infants

Així observem com aquests problemes entren a l'entorn escolar del districte: **es produeix el traspàs dels problemes socials cap a les escoles**. La finalitat de les escoles és la formació i la educació dels infants, però el dia a dia del personal que rep als infants amb problemàtiques d'exclusió social implica la realització de tasques de contenció i d'ajuda que sobrepassen l'àrea de competència de les escoles, com per exemple, el seguiment dels tràmits administratius de demandes de beques menjador, o la contenció psicològica i emocional dels infants que es troben més protegits a l'escola que a casa seva. En aquest sentit, la alta concentració de famílies i infants en situació d'exclusió social posa una gran quota de pressió en el personal escolar que es troba el repte de gestionar els aprenentatges en un context de convivència escolar molt complex. En síntesi, els nens i nenes viuen experiències de violència intrafamiliar, es troben en situació de desigualtat material i educativa a les escoles, i per tant no poden desenvolupar-se adequadament per sortir de l'espiral d'exclusió social: es queden atrapats en la reproducció cultural de la pobresa.

En l'àmbit educatiu, el Grup de Treball de Necessitats Bàsiques constata també una sèrie de problemes afegits lligats a **la manca de recursos a les escoles per treballar la integració de les famílies immigrants en situació d'exclusió social**. Així, el sistema de matrícula viva combinat amb la manca d'aules d'acollida, de traductors i d'intèrprets culturals dificulta la continuïtat del procés d'escolarització. Els recursos disponibles de vetlladors i Tècnics d'Integració Social no són suficients per atendre la gran quantitat de famílies que ho necessiten. En conseqüència, la comunicació amb les famílies es dificulta i per tant, la relació família-escola es veu afectada. D'una banda, moltes mares i pares dels infants escolaritzats estan en situació d'analfabetisme, i no parlen cap de les llengües de l'escola, o el nivell lingüístic és molt baix. La informació que dona l'escola no arriba a la família i es perd. Aquesta manca de comunicació i relació alimenta les percepcions negatives de la llengua catalana i de l'escola la qual cosa impacta negativament el procés d'escolarització dels infants. D'una altra banda, a l'escola, la

llengua catalana no sembla ser la llengua de comunicació espontània entre els infants, i observem un procés de socialització fragmentat en el qual els alumnes s'agrupen per països o ètnies. A més a més de les dificultats lingüístiques per portar a terme els aprenentatges, s'afegeix el problema de l'assistència interrompuda ja que hi ha famílies que marxen durant molts mesos, i per tant, la continuïtat de l'escolarització es fragmenta.

Evidentment, davant d'aquesta situació tan complexa, **el treball pedagògic del personal educatiu es dificulta**, i malgrat els esforços diaris de lluita per donar eines als infants, observem amb impotència com les desigualtats socials, culturals, d'oportunitat, porten al absentisme escolar, sobretot a l'etapa de secundària.

CAPÍTOL III RESPONSABILITAT SOCIAL I JURÍDICA DELS PODERS PÚBLICS I DE L'ADMINISTRACIÓ

El capítol precedent ha aportat les dades qualitatives que complementen les dades quantitatives de l'informe. La **situació de vulnerabilitat de la infància** en el barris de La Salut i Llefià comporta moltes dimensions. Ens sembla important explicar la experiència professional del dia a dia d'aquest grup de treball amb la finalitat de traduir la praxis professional en coneixement que pugui orientar el disseny de les polítiques públiques. La intenció és relacionar les dades del districte amb la realitat humana de les famílies i els infants que pateixen una situació de vulnerabilitat i precarietat. En aquest sentit, **donem l'alerta davant el perill de la reproducció social i cultural de l'exclusió social**. Els infants que no poden desenvolupar-se per sortir d'aquesta espiral són els adults d'un futur social encara més fragmentat i desigual.

En aquest sentit, l'informe fa una diagnosi del districte i assenyala que **els drets fonamentals d'un percentatge elevat de famílies i infants estan vulnerats**. Per consegüent, és necessari assumir aquest informe no només com una descripció tècnica de la situació del districte sinó també, i sobretot, com **un instrument d'avaluació** del compliment de les obligacions dels poders públics i de l'Administració, i de l'eficàcia de les polítiques públiques sectorials.

En referència a les obligacions normatives per part de l'Administració, les taules següent exposen els elements normatius més importants del marc jurídic que les regula. Així doncs, el Grup de Treball de Necessitats Bàsiques demana que les Administracions competents **revisin els processos de materialització d'aquesta normativa** per tal de respectar, protegir i concretar el compliment dels Drets de tots els infants del nostre districte.

3.1 Normativa internacional

Normativa no vinculant¹⁵

Declaració Universal dels Drets Humans (1948)

Art. 25.1 Tota persona té dret a un nivell de vida que asseguri la seva salut, el seu benestar i els de la seva família, especialment quant a alimentació, a vestit, a habitatge, a atenció mèdica i als necessaris serveis socials.

Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals (1966)

Art. 11 Els Estats part en aquest Pacte reconeixen el dret de tothom a un nivell de vida adequat per a la persona, i per a la seva família, incloent-hi l'alimentació, el vestit i l'habitatge.

¹⁵ Normativa no vinculant però reguladora del marc ètic de les actuacions dels Poders Públics i de les Administracions

Convenció dels Drets dels Infants (1989)

Art. 4 Principi de protecció dels Drets.

Art. 6 Dret al desenvolupament.

Art. 24 Dret a la salut.

Art. 27 Dret a un nivell de vida adequat.

Art. 28 Dret a l'educació.

Art. 31 Dret a les activitats recreatives i culturals.

Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea (2000)

Art. 24 Drets dels menors: Els menors tenen dret a la protecció i a les atencions necessàries per al seu benestar.

Art. 34 Per tal de combatre l'exclusió social i la pobresa, la Unió reconeix i respecta el dret a un ajut social i a un ajut d'habitatge que garanteixin una existència digna a tots els qui no disposin de recursos suficients.

3.2 Normativa estatal i autonòmica

Normativa vinculant

Constitución Española (1978)

Art. 39.1 Protecció de la família.

Art. 39.2 Protecció de la infància.

Art. 43 Protecció a la salut.

Art. 47 Dret a l'habitatge digne i adequat.

Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases del règim local

Art. 25 Responsabilitat de les Administracions públiques respecte a la promoció i gestió de l'habitatge de protecció pública. Avaluació de les situacions de necessitats socials i atenció de les persones en risc d'exclusió social.

Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge

Art. 73 Regula el concepte de solidaritat urbana, amb l'objectiu d'aconseguir un parc mínim del 15% d'habitatges destinats a polítiques socials.

Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (LDOIA)

Art 3. Responsabilitat dels poders públics en la defensa i protecció dels drets dels infants.

Art 6. Dret al desenvolupament integral i al benestar físic, psicològic i social.

Art. 15 Prioritat pressupostària amb caràcter d'urgent en contextos on els drets dels infants estan afectats.

Art. 41 Dret a un nivell bàsic de benestar.

Art. 43 Suport a la integració social dels infants i adolescents immigrants.

Art. 44 Dret a la prevenció, la protecció i la promoció de la salut.

Art 45 Atenció en situacions de risc per a la salut mental.

Art 50 Dret a l'educació inclusiva amb suports en cas de limitacions i barreres.

Art 57 Educació en el lleure.

Art 77 Prevenció del risc social.

Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials

Art. 7 Situacions amb necessitat d'atenció especial (Vulnerabilitat, risc o dificultat social per a la infància i la adolescència).

Art. 11 Protecció dels drets dels infants i els adolescents.

Art. 82 La qualitat dels serveis socials com a principi rector del Serveis Socials és també un dret dels usuaris.

Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació (LEC)

Art. 3 Dret a rebre una educació integral orientada al ple desenvolupament de la personalitat

Art. 4 Accés al sistema educatiu en condicions d'igualtat

Art. 6 Beques i ajuts per a la compensació de les desigualtats econòmiques i socials

Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (LOMLOE)

Art. 80 Les Administracions públiques desenvoluparan les accions necessàries per a la materialització del principi en l'exercici del dret a la educació

CONCLUSIONS I PROPOSTES

El Grup de Treball de Necessitats Bàsiques del Pla Educatiu d'Entorn de Badalona ha recollit i fet palesa **la situació en què viuen els més de 5.000 infants i adolescents** escolaritzats en centres de titularitat pública dels barris de Llefià i La Salut. Amb aquestes dades evidenciades a l'informe, queda demostrat que gran part de l'alumnat del districte creix i es desenvolupa en situacions precàries econòmicament i socialment. Les condicions d'habitabilitat, d'alimentació, d'igualtats d'oportunitats mostren grans diferències entre les famílies amb recursos i aquelles que no en tenen i, a més, les actuacions pal·liatives no poden equilibrar aquesta desigualtat. Com a conseqüència, molts infants i joves de la zona veuen com les seves oportunitats disminueixen o desapareixen i com s'acaben reproduint relacions de pobresa, violència i necessitat.

Aquest informe ofereix **una diagnosi del districte just abans de la pandèmia de Covid-19**, de l'estat d'alarma decretat el 14 de març de 2020, i del confinament domiciliari que va durar gairebé tres mesos. Tenint en compte la situació del districte abans de la crisi sanitària, **hem d'esperar un empitjorament greu de la situació econòmica i social de les famílies** i dels infants en situació de vulnerabilitat i d'exclusió. En conseqüència, més que mai **és indispensable respondre a les necessitats** de la població dels barris de La Salut i Llefià dotant a les institucions, als treballadors i agents socials amb els recursos necessaris per evitar que els drets fonamentals dels infants continuïn essent vulnerats. Els recursos destinats a les famílies i als infants del barri haurien d'estar concebuts com a inversions socials en el futur, i no pas com a despeses que depenen de partides pressupostàries que pateixen retallades en temps de crisi. Paradoxalment, és en temps de crisi quan més els necessitem. Així doncs, l'informe visibilitza la situació i proposa la seva utilització en el processos d'avaluació de les polítiques públiques sectorials implementades en el districte. En aquest sentit, el Grup de Treball de Necessitats Bàsiques ha recopilat un conjunt de propostes de millora que podrien **guiar el disseny dels futurs programes, i l'actuació en equip de tots els agents** amb l'objectiu de donar resposta a les necessitats socials d'una manera més transversal i integradora.

Propostes

- **RECONeixEMENT DE LA REALITAT DEL BARRI I VOLUNTAT PER MILLORAR-LA:** Els barris de Llefià i La Salut representen una part important de la realitat de la ciutat. És necessari tenir compte les característiques i necessitats del barri respecte a la distribució dels recursos professionals; la distribució igualitària no necessàriament és equitativa ni ajuda a combatre la desigualtat.
- **AUGMENTAR PROFESSIONALS I RECURSOS PER MILLORAR LA DETECCIÓ D'ALUMNES EN SITUACIONS DE RISC I GARANTIR TOT EL PROCÉS D'INTERVENCIÓ:** Per això són necessaris més professionals que puguin detectar i atendre els alumnes que mostren símptomes preocupants i les seves famílies, així com protocols unificats entre els diferents serveis. Els recursos en els serveis bàsics d'atenció social i educativa són essencials i han d'augmentar significativament.

- **ASSEGURAR QUE TOTS ELS INFANTS I ADOLESCENTS TINGUIN COBERTES LES NECESSITATS BÀSIQUES ALIMENTÀRIES:** És necessari territorialitzar i dignificar el Banc d'Aliments i assegurar les beques i ajuts per a l'escolarització a tots els infants que ho necessitin.
- **MILLORAR L'ACCÉS A L'HABITATGE SOCIAL I LES CONDICIONS MÍNIMES DE SALUBRITAT I D'HABITABILITAT:** Quan es detecta una situació d'habitatge sense les condicions mínimes per insalubritat i manca de recursos energètics o higiènics s'ha de poder realitzar una actuació immediata amb recursos suficients per atendre i assegurar que aquest nen o nena té un entorn adequat. Caldria revisar l'estat dels programes de creació de parc d'habitatge social al districte per tal que tothom tingui accés a un habitatge digne, així com les ajudes (econòmiques o en serveis de mediació i acompanyament) entre propietaris i llogaters.
- **AMPLIAR ELS RECURSOS DE SALUT MENTAL PER A INFANTS, ADOLESCENTS I FAMÍLIES:** Es necessiten molts més recursos d'atenció psicològica que ens ajudin a detectar i atendre les necessitats d'aquest col·lectiu que està en situació de risc. Per això són necessaris més professionals que els atenguin i major coordinació entre els mateixos. S'ha de poder fer una detecció, diagnòstic, coordinació amb tots els agents que integren el cas i posteriorment tractament amb un mínim de qualitat. Cal potenciar els espais que facilitin projectes de prevenció en l'àmbit de la salut mental, oferint activitats comunitàries i grupals perquè infants i joves treballin aspectes relacionats amb les emocions.
- **OFERIR MÉS ESPAIS DE LLEURE EDUCATIU GRATUÏTS O A BAIX COST:** La situació actual fa que els progenitors no puguin pagar les activitats de lleure com poden ser activitats fora de l'horari escolar, casals d'estiu... Alguns agents com fundacions o entitats sense ànim de lucre atenen un conjunt important d'infants i joves en extraescolars que tenen com a objectiu compensar la manca d'activitats de lleure i la manca en el dret a l'esbarjo dels infants. Caldrien molts més recursos des de l'àmbit públic dels que tenim en aquests moments, especialment de cara a ampliar l'oferta actual i a oferir ajudes econòmiques.
- **RECUPERAR ELS RECURSOS ESCOLARS D'ACOLLIMENT D'ALUMNES AMB ALTRES LLENGÜES:** Són molts els infants que, tot i haver nascut aquí, provenen d'altres cultures. Tots ells entren a l'educació infantil sense coneixement de cap de les dues llengües oficials del país. No hi ha una política de conscienciació, i els recursos per a les escoles en aquest sentit han disminuït ja que s'han agafat com a criteris el nombre d'alumnes nouvinguts a Primària. Veritablement, l'esforç que està fent l'escola amb un conjunt important d'alumnes que desconeixen les dues llengües sobrepasa la seva capacitat. Cal recuperar les Aules d'acollida, així com les figures dels mediadors i traductors per tal de facilitar la tasca a les escoles en relació als alumnes nouvinguts.

- **AUGMENTAR ELS RECURSOS DESTINATS A PAGAR LES DESPESES ESCOLARS:** No hi ha cap ajut destinat a aquest aspecte. L'escola rep un ajut del Departament d'Educació per compensar les situacions de risc, però aquest és limitat. Tot això influeix també en la reducció de l'accés a sortides culturals per a una part important d'alumnes.

Les persones que treballem a primera línia veiem cada dia situacions que demanen actuacions urgents. Actualment és molt difícil donar resposta a aquestes situacions amb els recursos disponibles i, en moltes ocasions, només queda la contenció com a recurs.

